

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्य

आनन्दभूमि

THE ANANDA-BHOOMI

The oldest Buddhist Monthly Magazine of Nepal

नेपालको एकमात्र पुरानो बौद्धमासिक पत्रिका

होलिपुही

वार्षिक ग्राहक शुल्क ३०१-

आजीवन शुल्क ३००।-

बुद्धसम्वत् २५३०

नेपालसम्वत् ११०७

वर्ष १४

फागुपूर्णिमा

चिला ईव

अंक ११

विक्रमसम्वत् २०४३

1987 A. D.

Vol. 14

फागुन

March

No. 11

(नेपालभाषा)

बुद्धपूजा

११०७ सितला श्व, ११, रूपन्नेही-

थनया लुम्बिनी दिवंगत अनगारिका धर्मशीलाया नामं बुद्धपूजा जुल । मिशु अनिरुद्ध महास्थविरप खे पञ्चशील प्रदान जुयाःलि पश्चिमाण पाठ जुल । उद्यलय मिशु कुमार काश्यपं मरणानुस्मृतिया देशना यानाः दिवंगत अनगारिका धर्मया क्षेत्रय जक मखु सामाजिक क्षेत्रय नं न्हावननाः पोखरायागु हे तःधंगु सेवा यानाः बिज्याःगु खे कनाबिज्यात । अन्तय पुण्यानुमोदन जुयाः दिवंगत अनगारिकाया शान्तिबन्धुपित सांघिक दान प्रदान जुल ।

उन्नति कामना

११०७ चित्तला श्व २, ये-

बटवल पद्मचर्त्य विहाराधिपति मिशु चृन्द महास्थविरं यः ६७ दे क्यंगु बुद्धिया लसताय् आनन्दभूमि बौद्धमासिकया उन्नतिया कामनायासे २५।- तका दां लःल्हाना बिज्याःगु दु ।

अष्टपरिकार दान

११०७ पोहेला शा ५, ये-

थनया धल्कोय सानुमाया शाक्य व परिवारपिनि पाखे भिक्षाण व अनगारिकापित अष्टपरिकार दान सहित भोजन प्रदान जुल । पञ्चशील सहित बुद्धपूजा जूगु उद्यलय मिशु अनिरुद्ध महास्थविरं त्रिपिटक दया-च्चंतले भगवान् बृद्ध देच्चंगु दु धंगु मावनाया खे कना बिज्यासे शद्वादुर्पि मदुगु जूसा बुद्धशासन च्चनीमखु धं-

बिज्यात । अथे हे बस्पोलं चित्तयात सुंक तये मज्यू, उक्ति भिगु ज्याखंय चित्ता छ वयाच्चवनेमाः धंबिज्यात ।

परियति शिक्षाया निर्णय

११०७ पोहेला शा १३, यल-

थनया सुमंगल विहारय् परीक्षा समितिया प्रमुख मिशु ज्ञानपूर्णिकया अध्यक्षताय् जूगु मुज्यां २०४३ देया नेपालबौद्ध परियति शिक्षाया सम्पूर्ण कक्षाया परीक्षा फागुन १४ गतेनिसे २४ गतेतक यायेगु ववःछिउगु दु । अथे हे परीक्षाय् सम्मिलित बुइपि परीक्षार्थीतसे यःयःगु केन्द्रपाखे फागुन २ गते दुने प्रधानकेन्द्र सुमंगल विहारय् थ्यंकेमाःगु नं ववःछिउगु खः । परीक्षा मुज्यः ७ ताःनिसे १० ताः तक जुइगु व यःगु परीक्षाय् सम्मिलित बुइ मफुपित मौका परीक्षाया रूपय् हाक नं परीक्षा कायेगु व्यवस्था जुइगु खे नं ववःछिउगु दु ।

हारं प्रदान

११०७ पोहेला शा १४, ये-

आनन्दकुटी विहारगुठीया मिशुसे विजयेश्वरीया शरणमान तुलाधरपाखे ५०।- तका व ल इनमा Yaan Havelock जुं १२५०।- दाँ हारं प्राप्त जूगु दु ।

प्रव्रज्या समारोह

११०७ पोहेला शा ८ यल-

थनया सुमंगल विहारय् न्याम्ह कुलपुत्रपित प्रब्रजित यायेगु ज्या सम्पन्न जुल । उद्यलय श्रीलंकाया The International Bhikkhu Traning Programme (I. B. T. P.) या महासचिव मिशु प्रज्ञालोकं स्वागतभाषण यानाः I. B. T. P. या पाखे नेपाल्या मिशु शामणरपित श्रीलंकाय् बुद्धधर्म अध्ययानार्थ छाववृत्ति वःगु श्व निकोगु पटक खः धं-

(बाढी अन्तिम कभरमा)

आनन्दभूमि

प्राप्तिक्रिया गुरुता लाभान् -

प्रधान—सम्पादक

मिश्र अश्वघोष

सम्पादक

सुवर्ण शास्त्र

दयवस्थापक तथा प्रकाशक

मिश्र मंत्री

सदस्य—सचिव

आनन्दभूमि विहारगुठी

पत्रव्यवहार

आनन्दभूमि

प. ब. नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं. २-२४४२०

महावरण—विनयपिटकबाट :-

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकृत्याय अत्याय
हिताय सुखाय देवमनुस्तानं। देसेथ भिक्खवे
धर्मं आदिकल्याणं मञ्जुकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण
परिशुद्धं ब्रह्मचरिणं पकासेथ ।”

मिश्रहरु ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुख-
को लागि, विश्वमाति दयाको लागि, देव र मनुष्यहरुको
हित, सुख र कामको लागि संचार गर । मिश्रहरु
आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्बन्ध कल्याण हुने धर्मको
अर्थ र भाव सहित उपदेश दिइर सन्पूर्ण परिशुद्धि
ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश गर ।

प्रियवस्तुले शोक उत्पन्न गर्दछ, प्रियवस्तुले भय उत्पन्न गराउँदछ । प्रियवस्तुबाट
मुक्तहुनेलाई शोक हुँदैन भने भय कहाँबाट आउँदछ ?

सम्बन्धको शुरूवात

- आचार्य भिक्षु अमृतानन्द

यशोधरादेवी र सिद्धार्थ वोधिसत्त्वका वीच अहिलेमात्र दाम्पत्य जीवनको सम्बन्ध रहेको होइन अपितु असंख्य कल्पअविदेखि नै रहि-आएका कुराहरू जातक साहित्यको अध्ययनबाट अवबोध हुन्छ ।

एक समय अठहत्तर वर्षकी राहुलमाता स्थविरा राजगृहको एक भिक्षुणी निवासमा वसिरहनुभएको बेलामा वहाँले आफू परिनिर्वाण हुने समय आएको तु रा बुझनुभई राजगृहमै बसिरहनुभएका भगवान् बुद्धकहाँ गई आफू परिनिर्वाण हुने कुराको सूचना दिनुहुँदै भगवान् बुद्ध-सँग क्षमाप्रार्थना गरी वर्तमान तथा अतीतका केही कुराहरू सुनाउँदै वताउनुभएका 'थेरी-अवदान' का कुराहरू अध्ययन गर्दा थाहा पाइन्छ कि बुद्धसँग वहाँको सम्बन्ध कहिलेदेखि शुरू भएको रहेछ ।

एक लाख चार सय असंख्य कल्पहरू अधिदीपङ्क्खर बुद्धको पालामा 'थेरोअवदान'पालि अनुसार वहाँ सुमित्रा भन्ने ब्राह्मणी भई जन्मिनु-भएको थियो । त्यसब्बत अमर वा अमरवती भन्ने नगरमा दीपङ्क्खर बुद्ध आउनुभएको थियो र त्यसेवेला सुमित्रा ब्राह्मणकन्या हातमा आठ-

वटा पदका फूलहरू लिई बुद्धको दर्शनार्थ आएकी थिइन् । त्यसब्बत मार्ग सफागरिरहेका सुमेध ब्राह्मणलाई देखी उनको हृदय सुमेधप्रति आकर्षित भई आफ्ना हातका आठवटा फूलहरू-मध्ये पाँचवटा फूलहरू सुमेधलाई दिएर त्यस कर्मद्वारा वोधिप्राप्तिको निम्नि वहाँसँग समागम हुन पाउँ भनी कामना गरिन् । त्यसबेलादेखि नै यशोधरादेवीको सिद्धार्थ वोधिसत्त्वसँग सम्बन्धको शुरूवात भएको हो ।

दीपङ्क्खर बुद्धले पनि उनीहरूका वीच भविष्यमा परस्पर सुसम्बन्ध रही परस्पर सहयोगी भई भूमित्रा सुमेधकी सुप्रिया समचारिणी हुनेछन् भन्ने भविष्यवाणीमात्र नगरी सुमेध ऋषिलाई त्यहाँदेखि असंख्य कल्पपछि बुद्ध हुनेछन् भन्ने कुराको समेत व्याकरण (भविष्यवाणी) गर्नु-भएको थियो । यसरी अनन्त संसार स्रोत भा यशोधरादेवी र सिद्धार्थ वोधिसत्त्वका वीच पहिलोपटक भेटघाट दीपङ्क्खर बुद्धको पालामा भएको हो ।

बुद्धले बुद्धत्व प्राप्त नगर्स्तेलसम्म यशोधरादेवीले कहिले बहिनी र कहिले पत्नीभई वहाँको उपकारिणी भई साथ दिनुभएको थियो ।

महायानको मूल उद्देश्य

- थुप्तेन लामा शेर्पा, सोलुखुम्बू

बौद्धधर्मका तीन मतहरू थेरवाद, महायान र वज्रयान हुन् । यीमध्ये महायानको सिद्धान्त अनुसार प्राणीहरू दुःखको चक्रमा परेका छन् तर यहाँ प्रश्न उठ्न सक्छ कि मानिस किन दुःखको चक्रमा पँचो, कसले यहाँ पुन्यायो? दुःख कसरी हुन्छ? यहाँवाट मुक्त हुन सकिन्छ कि सकिन्दैन? सकिन्छ भने कसरी सकिन्छ र यहाँवाट मुक्त हुन के उपाय गर्नुपर्छ इत्यादि ।

यसको उत्तर यो हुन्छ कि अज्ञानताको विष ज्ञानको आँखामा परेकोले वास्तविक कुरालाई छेकेको हुन्छ । वास्तवमा जस्तो छ त्यस्तो नदेखी अकें देखेमा दृष्टिग्रम हुन्छ र दुःखमा परिन्छ । जस्तै राती सपनामा आफ्नो छोरा मरेमा उसलाई धेरै दुःख लाग्छ तर वास्तवमा छोरा नै छैन भने के मरेको हुन्छ र तब यो दुःखवाट तुरुन्तै मुक्त हुन सकिन्छ । यसको निम्ति ज्ञानको शक्ति विकास गरेर अज्ञानताको कालो पर्दालाई तुरुन्तै हटाई वास्तवमा जस्तो छ त्यस्तै देखेपछि मुक्त हुन्छ । जस्तै सपनावाट व्युँहे पछि सपनामा रहेछ भन्ने थाहा पाएपछि दुःखवाट छुटकारा पाइन्छ ।

अरु कुरा यसको सिद्धान्त अनुसार आत्मा या बोद्धिकतत्व अथवा अरु नै किन नहोस् यो

भूमि अर्थात् लोकालय र ब्रह्म स्वरूप ऐसोप्त

भूमि अर्थात् सदाचार विकासको लाय

भूमि अर्थात् विकासको लाय

त्यसैंगरी मानव शब्द र कल्पनाले खोजेर महा-
शून्यतालाई पाउन असम्भव हुन्छ ।

यहाँ कुनैपनि तत्व स्वावलम्बी भएर टिक्कन
नसकी अरुको भरमानै बाँच्नुपनें हुन्छ । जुन
अरुको भरमा बाँच्छ त्यो नक्कली हुन्छ । नक्कली
चीजले जहिले पनि सन्तुष्टी दिँदैन् । कुनैपनि
चीजलाई छट्ट हेर्दा सक्कली र सत्य जस्तो देखेता-
पनि एकाएक गरी केलाएर हेर्दा सबै नक्कली
हुन्छन् । जस्तै हाँस र फुलमा कुन पहिले
जन्मेको भन्दा हाँस नै पहिले जन्मेको भनिन्छ
तर यो कुरा विळ्कुल गलत हुनजान्छ किनभने
फुल नभए हाँसको अस्तित्व कसरी, त्यसै गरी
दिन र रात, असल र खराब, स्वर्ग र नर्क,
ठूलो र सानो इत्यादि । यिनीहरु एकविना
अर्को रहेदैन । यसको वास्तविकता विचारै
नगरी छट्ट भन्नुलाई सजिलो जस्तो होला तर
राम्ररी विचार गरेर भन्नु साहै कठिन हुन्छ ।

हुन त अरुको लहै लहैमा लागी कसैले
ईश्वर छ, ईश्वर एक छ, शक्तिशाली छ भनेर
भन्छन् अर्कोतिर ईश्वर कहाँ छ ? कसले देखेको
छ ? ईश्वर नै हुँदैन भन्छन्, तर महाशून्यताको
ईश्वर कसरी छ र कसरी छैन भनी प्रमाणद्वारा
सोधै आएमा सही उत्तर दिनु कठीन हुनजान्छ ।

जब महाशून्यताको वास्तविकरूपमा थाहा
नपाएसम्म यो दुःख र सुख, दिन र रात, तल
र माथि, शोषक र शोषित, वाद-विवाद, जन्म
र मृत्यु इत्यादि कुराहरु कहिल्यै मेटिन सकिँदैन
र दुःखको सागर कहिल्यै सुक्न सकिँदैन । यसको

वास्तविकता थाहा पाउन महायानका सूत्रहरूको
अध्ययन गर्नु नितान्त आवश्यक हुन्छ र यी सूत्र-
हरूको आधार लिएर ज्ञान र ध्यानको विकास
नगरी हुँदैन । महायानको आँखा ज्ञान हो भने
खुट्टा ध्यान हो । यी ज्ञान र ध्यानको आँखा ८
खुट्टाद्वारा नै महाशून्यताको यात्रा सफल हुन्छ ।
यी दुईमध्ये एक नभएमा अपाङ्ग व्यक्ति जस्तै
हुनजान्छ ।

यो महाशून्यताको गतिविधि थाहा पाएरनै
गौतम पनि बुद्ध हुनगयो त्यही गौतम बुद्धले
हामीलाई विभिन्न चरणमा यो पाठ सिकाएको
छ । यो मतको अर्को अङ्ग हो दिया र परोपकार ।
यो विना बुद्ध र प्राणीको बीचमा सम्बन्ध नै
हुँदैन । यही बुद्धको करुणा र विश्वासको सम्बन्ध
द्वारा बुद्धत्व प्राप्त हुन्छ । म र मेरा भन्ने स्वार्थ
र अन्धविश्वास नै महायानको निम्ति एउटा
ठूलो पुरानो रोग हो । जोसँग यो पुरानो रोग छ ।
त्यसलाई महायानको धर्म बुझन गान्हो हुन्छ । यही
रोगले गर्दा आज विश्वमा धर्मको नाममा तेरो र
मेरोको तनावले धर्मको महत्वलाई घटाएको छ ।
कसैले धर्मलाई राजनीतिको पासो बनाउँछ भने
कसैले गाउँधरको चालचलन र रीतिरिवाजलाई
नै धर्म ठानेर बेसेका हुन्छन् । यस्तो तरिकाले
कहिल्यै धर्मको रस चुस्न सकिन्न । वास्तवमा
जलिलखित महाशून्यता अथवा सर्वोत्तम सत्यको
अर्को नाम नै बुद्ध हो । त्यो बुद्धत्व प्राप्त गर्ने
उपाय वा मार्गलाई नै वौद्धधर्म भन्छन् । त्यो
उपाय अपनाउने र मार्गमा लाग्ने व्यक्तिलाई
वौद्धमार्गी वा संघ भन्दछन् ।

हीरा किञ्चित् निष्ठा, साप्त, लाक मध्यरात्रि तीर्प
र्णि र शीरा । नैर्ह ताह लाक किञ्चित् मध्यार
त मिथु के गमनकामारा । नैर्ह तीर्प लाकग्राम
कि हीरा त किञ्चित् । इस किञ्चित्तीर्प आठक मिथु
—तीर्प लाक मित्ताम्ब लाक तीर्प लाक
—लाक लाकमानारा लाकमानारा, लाक । इस किञ्चित्
लाकीतीर्प लाक—लमित्तीर्प लमित्तीर्प, लाक—लाक
दि । इस कमित्तीर्प लाकमानारा लाक लाकमानारा
मम्बमानारा लाक । किञ्चित् लाकमानारा लाक
लाकमानारा लाकमानारा । लाक

दर्शनशास्त्रहरूमा “आत्मा, जीव, सत्त्व, वा
पुद्गल” भनिने तत्त्वको निराकरण गरिएको
छैन । केवल चारवाकदर्शनले मात्र आफ्नो
जडवादी-दर्शनमा आत्मालाई शरीर-संलग्न भई
जन्मने र शरीरमृत भएपछि त्यसै अलिप्ने भनी
आत्मवादको निराकरण गरेको र भएको छ ।
तर बुद्धधर्मको दृष्टि, यस विषयमा धेरै गहिरि-
एको छ । कार्यकारण हेतुवाद मान्ने बुद्धधर्ममा
“आत्मा, जीव, वा पुद्गल” भनिने कुनै तत्त्वलाई
शरीरभित्र वा बाहिर छ भनी भनिएको छैन ।
कारण समूहको हेतुद्वारा कार्यसमूह प्रकट हुन्छ ।
त्यस्तै कार्यवाट कारण उत्पन्न भई, फेरि त्यसै-
बाट कार्य देखापछ । यस्तो कारण-कार्यको
श्रृंखला नै संसार (बट्ट, आवर्तन) हो ।

यहाँ यो प्रश्न उठ्छ— यदि शरीरभित्र वा
बाहिर “आत्मा” जस्तो कुनै तत्त्व छैन भने, यो
संसारको आवृत्ति किन र कसरी भइरहेको छ ?
जड पदार्थवाट बनेको यो शरीर भित्र आत्मा
जस्तो कुनै चेतनतत्त्व छैन भने, वारंवार यसैको

। ऐहो ऐह उक्त तर्हुङ्कु सचालाए मित्तक त्रीकृ त
मा (कर्मित्रि त्रीप्रि निष्ठाम्ब शीर्प) गरिन
—तर्हुङ्कु सचालाए मित्तक त्रीकृ त्रीप्रित्रि
उक्तानाम (कमित्तीर्प) लाम कमित्तीर्प ईर्प
— अयोध्याप्रसाद प्रधान
— ज्ञा-श्रावकास “किसाम्ब त्रिप्रित्रि उक्तानाम
रामहुङ्कुमानारा ईर्प ईर्प लाकमित्तीर्प लाक
जन्म र मरणको श्रृंखला हुन्छ भनेर कसरी
ठान्ने ? यस्तो श्रृंखला नमानेमा चारवाकको
जडवाड सरह नै हुने भयो, जो जडवादी सिद्धान्त
कुनै प्राचीन पूर्वादर्शनहरूलाई मान्य छैन । तर
बुद्धधर्मले “आत्मवाद” नमान्दै पनि जन्म र
मरणको चक्करलाई पूराका पूरै मान्दछ । यही
सिद्धान्तको दोश्रो नाम हो “पुनर्जन्मवाद” ।

पुनर्जन्मको अर्थ हुन्छ “अविल्लो जीवनपछि
यो वर्तमान जन्म हुनु” अथवा “यस वर्तमान
जन्मपछि पुनः अर्को जन्म हुनु” । दुबै किसिम-
को अर्थको तात्पर्य हुन्छ “एउटै आत्माको जन्म-
पुनर्जन्म-पुनर्जन्म..... यस्तो पुनर्जन्मको
आवृत्ति भइरहेर पनि “जन्मने-मन्ने र पुनः
जन्मने क्रम” मा अहं (म भन्ने)-कार उत्पन्न
हुनाले नै आत्माको बोध अर्थात् भ्रान्ति दर्शन
भइरहेको छ । “जन्मनेवाला त म— आत्मा
हुं, तर मन्ने-वाला म आत्मा होइन । कारण,
म—आत्माको असंख्यपल्ट पुर्णजन्म हुँदैआएको
छ । मृत्यु हुँदा, मेरो मृत्यु सांच्चै नै भएको भए

म फेरि कसरी पुनर्जन्म हुँदा, प्रकट हुन सक्यै ।
गीता (चौथो अध्यायको पाँचौ श्लोक) मा
भनिएको छः—

“धेरै वितिसके मेरा (श्रीकृष्णका) जन्महरू र
तिग्रा पनि, हे अर्जुन ! ती सबै म (श्रीकृष्ण)
सम्झन्छु तर तिमी सम्झन्नो, हे परं-तप !”

यस गीताको श्लोक बाट, पुनर्जन्मवादको
साथै ऐउटै आत्मवाला व्यक्तिको “अवतार-वाद”
पनि छलचिङ्गिएको छ, अर्को पट्टि शाक्यकुमार
सिद्धार्थ गौतम बुद्धको बोधिसत्त्वको जीवनमा
असंख्य जन्म-अव-तरण भएको छ । बोधिस-
त्त्वको पुनर्जन्मको संख्या चार अंखेय एवं लाख
कल्पसम्ममात्र होइन कि त्यसभन्दा क्षन धेरै
अधिदेवि अनेक महाकल्पसम्म पुगेको होला । तै

पनि सर्वप्रथम काल, स्थान, अथवा सृष्टिको गति
प्रारम्भ भएको काल ज्ञात छैन । आदि र साथै
अन्त्यकाल पनि छैन । मध्यकालमा नै हामी र
हाम्रो संसार दौडिरहेको छ । “वस्तु र गति”को
उल्लेख पनि गतिशील सम्मानमै वर्णन गरि-
एको छ । तसर्थ, आत्मवाद पुनर्जन्मवाद, अव-
तार-वाद, इत्यादि गतिशील-वाद निमित्त
क्षणिकवाद एवं अनित्यवाद आवश्यक छन् । यी
दुबै वाद दुःखवाद र ती सबै अनात्मवादमा
स्थित छ । गतिशील, चाहे वस्तु होस् अथवा
वस्तुगत देश र काल होस् । त्यस्तो गति अवश्य
नै क्षणिक-क्षणिक हुनुपर्दछ । यस्तो क्षणिक-
क्षणिक गति नै क्षणिकवाद हो ।

बुद्धको शिक्षा ग्रहण गरौं

— धर्मरत्न शाक्य त्रिशूली,

हे शान्तिक्षेत्रका अनुयायी, हे पुण्य भूमिका नर-नारी ।

विश्वशान्तिका मार्ग प्रवर्तक, बुद्धको शिक्षा ग्रहण गरौं ॥ १ ॥

सूर्यबंशी क्षत्रिय कुलमा, यस भूमिमा जन्मभई ।

बुद्ध बनीकन विश्वशान्तिका, पाठ पढाउन अधिसरी ॥

ब्रह्मादेव मनुष्यहरूका, शास्ता हुनुभई पूज्य बन्यो ।

विश्वमरी नै नेपाल हाम्रो, बुद्धभूमि कहलायो ॥१॥

बैरबैरले हुँदैन शान्त, अबैरले नै हुँच अनि ।

काञ्चिको विजय हुँदैन स्थिर, शान्ति विजय नै स्थिर भनी ॥

दिनुभो शिक्षा हिसा ईर्ष्या-लोभ र द्वेष त्यागो दिने ।

मेत्री काण्डा भ्रातृत्वभाव, विश्वशान्तिमा काम दिने ॥२॥

आज विश्वमा बुद्धको शिक्षा, मावनहरूमा शान्ति दिने ।

पञ्चशील नै मानताको, मूलमंत्र हो काम दिने ॥

मानवता नै विश्वमरीमा, विश्वशान्तिको ज्ञान दिने ।

शान्तिको नायक गौतम बुद्धको, शिक्षा हामी ग्रहण गरौं ॥३॥

आनन्दभूमि

धर्मदिना थेरीको

मिही छीरात्मा । यसका इडं भालो छीरात्मा
— तथा भीमहु कर्तुः । यसका ग्रन्थ किरिही
तथात् । यसकी भालो राहु । मूलक तथात्मा
तथाप सुपु छीरात्मा तिही वेष्टवाहु लिपिक
क्रिप्त । जागरु हाह द्विष्टाहुमामा राहु

धर्मदिना थेरी भगवान् बुद्धको पालामा
एक प्रसिद्ध नारी थिइन् । वहाँ भिक्षुणी भइ
सकेपछि कथा (धर्मदेशना) भन्ने अग्रस्थान
पाएका एक नारी थिइन् । उनले पदमुत्तर
बुद्धको पालादेखि नै पारमिता पूर्ण गरी आइ-
रहेकी थिइन् । उनी फुस्स तथागतको पालामा
भिक्षुणी भई दशशील पालन गरी २० हजार
भिक्षुहरूलाई दान प्रदान गरी पुण्य सञ्चय गरी
आईरहेकी नारी हुन् । उनी कहाँ कुनै मान्थेले
अथवा भिक्षु आएर दान लिन आएमा मागेको
भन्दा अलि बढी दिन्थिन् । त्यहाँबाट च्यूत भई
काश्यप तथागतको पालामा किकी भन्ने राजाका
सात जना छोरीहरू मध्ये सुधर्मा भन्ने नाउँले
प्रख्यात भइन् । त्यसबेला उनी जन्मेदेखि नम-
रेसम्म ब्रह्मचर्य पालनको साथै दशशील पनि
पालन गरी काषायबस्त्र धारण गरी २० हजार-
सम्म पारमिता पूर्ण गरी पुण्य सञ्चय गरी आइ-
रहेकी थिइन् । त्यहाँबाट मरेपछि उनी गौतम
तथागतको पालामा राजगृहको ८० करोड धन
भएको महाजन कहाँ जन्म लिइन् । उनको नाउँ

संक्षिप्त परिचय

जानीन्द्र श्रामणेर

थाइत्याण्ड

राख्ने दिनमा धर्मपूर्वक भएको हुनाले उनको
नाउँ धर्मदिना भनी राखियो । उनले पदमुत्तर-
तथागतको पालादेखि नै यो भवसागरबेठ च्यूत हुने
प्रार्थना गरी आएकी नारी थिइन् । तर्ही भएर
आएपछि अथवा १६ वर्ष पुगेपछि राजगृहका
नागरिक विशाख सेठसँग उनको विवाह भएको
थियो । उनको विवाह अरू सेंठ, महाजन, धना-
द्यहरूको भन्दा कम्तीको छैन किनभने उन-
लाई राजगृहका राजा विस्मितारले नै त्यो धर्म-
दिना केटी विवाह (भव्यरूपले) गरिदिएका
थिए ।

त्यस विवाहमा राजा, मन्त्री, सेनापति आदि
राजपरिवार पनि भेला भएका थिए । विशाख
सेंठ त्यसबेला भगवान् बुद्धको कथा सुनेर
श्रोतापन्न भइसबेको थियो । श्रोतापन्न व्यक्तिहरूको
तृष्णा क्षीण हुँदैन । त्यस कारणले नै उनले
धर्मदिना सँग विवाह गरेको स्पष्ट रूपले थाहा
हुन्छ । त्यसबखत शाक्यमुनि भगवान् बुद्ध वेलुबन
विहार (बांसैबाँसले भरिएको जंगल) मा बसि-
रहनु भएको थियो । त्यसैले राजगृहका विशाख

सेंठ दिन दिनै भगवान् बुद्धकहाँ गएर कथा
 (उपदेश) सुन्न जाने गर्थ्यो । विशाख सेंठ कथा
 सुन्न जानुभन्दा अगाडि धर्मदिनालाई दिन-दिनै
 भगवान् बुद्ध कहाँ जाओं, धर्मसेवन गराँ भन्थ्यो ।
 तर धन्मदिनाले त्यसबेला बुद्धधर्म बुझेकी
 थिइनन् । त्यसैले उनी मानेनन् पनि गएनन्
 पनि । खालि उनी नानागहनाहरू लगाइ आपनो
 शरीरलाई राम्रो बनाइ राखिन् । उनी गहना
 नलगाएकोवखतमा नै राम्री नारी थिइन् ।
 लगाएको वखतमा “सुनमाथि सुगन्ध” भने जस्तै
 भयो । फेरि फेरि मौका खोज्दै विशाख सेंठले
 भन्थ्यो:- धर्मसेवन गरेर केही न केही सुख
 हुन्छ । तर उनी नाइ मात्रै भनी पार गरिन् ।
 उनी भन्थिन्:- तपाईंमात्र गए पुगिहात्यो
 नि । जति कुरा भन्दा पनि उनी बोध भइनन् ।
 एक दिन विशाख सेंठ बेलुवन विहारमा गयो ।
 त्यहाँ पुगेपछि भगवान् बुद्धले नामरूप र पञ्च-
 स्कन्ध (रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्श) को एक-
 दमै राम्रोसँग बुझनेगरी। बताएपछि विशाख
 सेंठ अनागामी भयो । अनागामी भएपछि उस-
 सँग तृष्णा हुँदैन । त्यसकारण विशाख सेंठको
 पनि तृष्णा क्षीण भयो आफू अनागामी पुगेपछि
 त्यहाँबाट आपनो घरतर्फ लाग्यो ।

घरमा पुगेपछि कसैलाई केही नभनी सरा-
 सर माथि भान्छामा गयो र भात राख पनि
 भनेन, केही पनि नभने पछि धर्मदिनाले विचार
 गन्थ्यो— अवश्य पनि आज केही भयो होला ।
 आज वहाँको अनुहार पहिलेको भन्दा बेलै
 खालको छ । पहिले घरमा आउनासाथ हाँस्थ्यो
 ठट्टा गर्थ्यौं । आजभने केही कुरा पनि गरेन

चुप लागेर मात्र बसिराख्यो । यो के भयो एक-
 चोटि सोधनुप-यो भनी विचार गरेर उनीले
 सोधिन्— आज तपाईंको अनुहार पहिलेको भन्दा
 बेलै छ किन ? आज तपाईंलाई के भयो ?
 आज बोल्नु पनि भएन किन ? अनि भात खाइ-
 सकेपछि विशाख सेंठले भन्यो— आजदेखि तिमी
 बहिनीको रूपमा बस । यो कुरा सुनेपछि धर्म-
 दिनालाई एकदमै दुःख भयो किनभने आपनो
 स्वामीले आफूलाई बहिनी भनेपछि दुःख भएको
 कुरा धर्मदिनालाई ज्ञात भएछ । सेंठले भन्यो
 “मेरो अनुहार किन फेरिएको भने आज म भा-
 वान् बुद्ध कहाँ गएँ । वहाँले बताएको गम्भीर
 धर्मदेशना (उपदेश) मैले राम्रो सँग बुझेर
 त्यही अनागामी कल प्राप्त गरेर लिएँ । त्यसैले
 अनुहार यस्तो बदलिएको हो” विशाख सेंठले
 फेरि भन्यो— म पञ्चकामबाट मुक्त भइसके ।
 यदि तिमी यो घरमा बस्ने नै हौ भने बहिनीको
 रूपमा बस । यदि मन पद्देन भने मेरो सहित
 तिम्रो पनि सम्पत्ति लिएर पोइल गए पनि
 मलाई केही छैन ।

यो कुरा सुन्नासाथ उनी भूइंमा लडिन्
 साथै मूर्छा पनि भइन् । अनि विशाख सेंठले करूणा
 चित्तले धर्मदिनालाई होशमा आउने गर्नलाई
 उपाय गर्न लगायो । अनेक उपाय गरे पछि धर्म-
 दिनाहोशमा आइन् । अनि सेंठको खुट्टा समाती
 रुँदै भनिन् “तपाईंलाई छोडेर मलाई इन्द्र आए
 पनि चित्त बदलिँदैन । कसरी तपाईंले पोइल
 जाऊ भन्न सक्ने ? पृथक्जन भएकोले धर्मदि-
 नाको चित्तमा दाह भएको कुरा सहन सकिन ।
 यदि त्यस बेला गर्मदिनाको पनि प्रेम नभइ

दिएको भए विशाख सेंठलाई हर्ष हुन्थ्यो होला
तर धम्मदिन्ना त्यस्ती थिइन् । अनि धम्म-
दिन्नाले विचार गरिन् - “मेरो लोग्नेले अनागामी
फल प्राप्त गरी कामतृष्णा र द्वेष मुक्त भएर
मसँग बस्न सक्दैनन् । वहाँले खकारलाई त्यग
गरे जस्तै धनलाई पनि त्याग गर्नु भयो । त्यस-
कारण मैले पनि यो धन सम्पत्ति सहित सबै
त्याग गर्छु । नारी हुँदैमा केही गर्न नसक्ने त
होइन नि?” धम्मदिन्नाले फेरि मनमनै सोचिन्-
मैले मात्रै त्याग गर्न सविदन भन्न थाने होला ?
वहाँले (विशाख सेंठले) । कामतृष्णा र द्वेषलाई
मुक्त गरे जस्तै मैले पनि त्याग्न नसक्ने भन्ने
थाने होलान् । कामतृष्णालाई क्षय गर्न सक्ने
क्षमता मसँग पनि त छ नि । ममात्र यो घरमा
कामतृष्णा सहित हुने यो लाज लाग्दो कुरा
हो । यति विचार गरी आफ्नो स्वामीलाई
सोधिन् - भो स्वामी! तपाइले गरेको धर्म मैले
पनि गर्नुहुन्छ ? यो कुरा सुनेपछि सेंठले भन्यो-

बहिनी! भगवान् बुद्धको शासनमा व्यक्ति भेद
छैन । बुद्ध भएको व्यक्ति जो पनि त्यस शासन-
मा जान सक्छ । त्यसो भए म पनि बुद्धशासन-
मा प्रव्रजित हुन्छु । तपाइले मलाई वचन दिनु-
होस् ।” अनि सेंठले भन्यो- बुद्धशासनमा प्रवृ-
जित हुने भनेको गा-हो छ । प्रवृजित भएपछि
भिक्षा मागेर खानुपर्छ । मिठो मिठो खान
पाइँदैन । मलाई त तिमी प्रवृजित हुने मनपर्छ ।
धम्मदिन्नाले वचन लिई भिक्षुणीहरूको विहारमा
गई प्रवृजित भएर केही दिन वितेपछि जङ्ग-
लमा गएर ध्यानमा वसी अरहन्तसम्म पनि
प्राप्त गरी लिइन् । पछि धम्मदिन्ना एकदमै
धर्मदेशना गर्न जान्ने भएकीले भगवान् बुद्धले
धम्मदिन्ना थेरीलाई पदवी एउटा दिए । त्यो के
भने- “एतदग्मं भिक्खवे मम साविकानं धम्म-
कथिकानं यदिदं धम्मदिन्ना” भिक्षु गण हो!
मेरी श्राविका आजदेखि धर्मोपदेश गर्नमा सब-
भन्दा जान्ने श्राविका भइन् ।

तपाइलाई थाहा छ कि ?

१. अहप्रति राख्न नहुने तीन कुरा- (क) ठूलालाई छन दिने (ख) झूठाप्रति ग्रादै गर्ने (ग) आफ्नो हृदयको कुरा बताउने गर्नु ।
२. विचार गरी हेर्न नहुने तीन कुरा- (क) सुन्दरी नारीको जीवन (ख) साथीले गरेको कुरा (ग) आफ्नो गुण ।
३. मिल्नुपर्न तीन कुरा- (क) साथोसंग मिल्ने (ख) दैशसंग भेष मिलाउने कुरा (ग) ममलाई धर्मसंग मिलाउने कुरा ।

- फ्रैं मायक्स मूलर

- रत्नसुन्दर शाक्य

आधुनिक युगमा पूर्वीयभाषा, धर्म र साहित्यमा विशेष योगदान दिने यूरोपीय विद्वान्-हरूमा मायक्स मूलर पनि एक प्रमुख व्यक्ति हुनुहुन्छ ।

वहाँको जन्म ६ दिसम्बर १८२३ को दिन जर्मनीको देसाउमा भएको थियो । वहाँका पिता विलहेम मूलर एक विख्यात कवि हुनुहुन्छ ।

बाल्यावस्थामा मायक्स मूलरले संगीतमा खूब रुची लिनुभएको थियो । तर पछि गएरु (युवावस्थामा) आफ्नो बाल्यकालको लक्ष्य (संगीत नै आफ्नो व्यवसाय गर्ने) लाई छोड्नु प-यो ।

आफ्नो अध्ययनकालमा वहाँले प्राचीन भाषाप्रति विशेष पक्षपात हुन गएको कारणले सन् १८४१ मा लिपजिग विश्वविद्यालयमा प्रवेश गरी संस्कृतभाषाको अध्ययन शुरू गर्नुभएको थियो । यसैमा वहाँले सन् १८४३ मा पी.एच.-डी. गर्नुभयो ।

यसैको फलस्वरूप सर्वप्रथम वहाँले विख्यात संस्कृत नीति-कथा-संग्रह “हितोपदेश”को अंगेजी अनुवाद गरी सन् १८४४ मा प्रकाशित गर्नु-

गर्नुहुन्छ । यसैको विवरण विद्वान्-हरूमा लिनुभयो । यसैको विवरण विद्वान्-हरूमा लिनुभयो ।

भयो ।

यसपछि वहाँ वर्लिन जानुभयो र वहाँले त्यहाँ नियमित रूपले बाँप र शोलिगको व्याख्यान सुन्नुभयो । यसैबेलादेखि वहाँले भाषा-विज्ञानका साथै दर्शनशास्त्रलाई पनि आफ्नो अध्ययनमा सामेल गर्नुभयो ।

वर्लिनबाट सन् १८४५ मा वहाँ पेरिस जानुभयो र त्यहाँ यूजीन बनाफिदेखि वहाँ निकै प्रभावित हुनुभयो, वहाँकै परामर्शबाट मायक्स मूलरले ऋग्वेदको काम (सम्पादनको साथै अनुवाद) शुरू गर्नुभएको थियो ।

पेरिसबाट वहाँ सन् १८४६ मा इङ्ग्लैण्ड जानुभयो । त्यहाँ इस्ट इन्डिया कम्पनीको बोर्ड अफ डाइरेक्टर्सद्वारा पनि ऋग्वेदको काममा सहायता लिन अल्मलिनुभयो ।

ऋग्वेदको पाण्डुलिपि एकत्रित गर्न वहाँ फेरि पेरिस जानुभयो । तर यसबेला (सन् १८४८) फ्रान्समा क्रान्ति भयो । त्यसकारण वहाँ तुरून्तै लन्डन फिर्ता आउनुभयो ।

मायक्स मूलर लन्डन आएपछि नै अक्सफोर्ड

यूनिवर्सिटी प्रेसले वहाँको पाण्डुलिपिको प्रथम अंकको प्रकाशन शुरू गरिदियो ।

अतः वहाँले अक्सफोर्डमा सदाको निमित्त रहने विचार गर्नुभयो र त्यहाँनै रहनुभयो ।

सन् १८५० देखि वहाँले अक्सफोर्डमा पढाउने काम शुरू गर्नुभयो ।

प्रोफेसर माय्क्स मूलरले सन् १८५६ मा एक यस्तो ग्रन्थ लेखी प्रकाशन गर्नुभयो जसमा समस्त प्राचीन संस्कृतसा हृत्यको विवरणले पूर्ण भएको थियो त्यो पनि कालानुक्रमानुसार थियो । ग्रन्थको नाम थियो— “हिस्ट्री अफ एन्शियन्ट लिटरेचर” । वहाँको जीवनमा एक यस्तो पनि अप्रिय घटना घटेको थियो जसबाट वहाँलाई निकै चित दुखेको थियो । घटना यसप्रकार छ-

सन् १८५०मा अक्सफोर्ड विश्वविद्यालयमा संस्कृतमा प्रोफेसर हुनुभएका एच. एच. विल्सनको मृत्यु भएको थियो । वहाँको उक्त रिक्त स्थानमा योग्यता तथा प्रकाशित ग्रन्थको आधारमा सबभन्दा बढी र उचित अधिकार माय्क्स मूलरको थियो, वहाँलाई यसमा नियुक्तिको आशा पनि थियो तर वहाँ एक विदेशी हुनुहन्थ्यो र धार्मिक प्रश्नप्रति वहाँको विस्तृत दृष्टिकोणबाट सबै परिचित थिए । उक्त पदको निमित्त चुनावको उत्तरदायित्व धर्माधिकारी हरूलाई छोडिदिएको थियो । अक्सफोर्ड क्षेत्रको पादरीले माय्क्स मूलरको विपक्षमा मत दियो । माय्क्स मूलरले यसमा आफ्नो योग्यताको अपमान गरेको सम्झे ।

अक्सफोर्डको यस्तो पक्षपातपूर्ण वातावरणमा वहाँ रहन चाहनुभएन । आफ्नो सारा योग्यता एवं पूर्ण परिव्रमका साथ वहाँ एक अन्य संस्थामा नियुक्ति प्राप्त गर्नेतर लागे । सन् १८६१ र १८६३ मा वहाँले रायल इन्टीट्यूशन मा “भाषागत विज्ञान” (Science of Language) को वारेमा व्याख्यान दिनाले वहाँको प्रसिद्धि देशभर फैलियो । फेरि वहाँले सन् १८६७मा विचार विज्ञान (Science of Thought) को वारेमा व्याख्यान दिनुभयो ।

सन् १८६८ देखि वहाँ फेरि तुलनात्मक भाषाविज्ञानको प्रोफेसर हुनुभयो । वहाँले तुलनात्मक रूपले पौराणिक कथा, कहानी (माइथो-लोजी) को पनि विस्तृत एवं गम्भीररूपले लेख-लेरुदै जानुभयो ।

सन् १८७८ मा, माय्क्स मूलरले “धर्मको उत्पत्ति एवं प्रगति” (origin and growth of religion) को वारेमा अनेक व्याख्यान दिनुभयो ।

सन् १८७९ देखि माय्क्स मूलरले आफ्नो जीवनको महानतम एवं सर्वाधिक महत्वपूर्ण कार्यमा हात लगाउनुभयो, त्यो हो योजनावद्ध रूपले “पूर्वीय पवित्र ग्रन्थ” (The Sacred books of the East) को सम्पादन एवं प्रकाशन ।

यस संग्रहमा जम्मा ५१ वटा पूर्वीय देशका पवित्र ग्रन्थहरू संग्रहित छन् जुन विभिन्न पूर्व देशीय विद्वानहरू पूर्वीय भाषा, धर्म र साहित्य-

मा दिलचस्पी लिने विद्वानहरू) वाट अनूदित ग्रन्थहरूको संकलन मायक्स मूलरले गरी प्रकाशन गरेको थियो ।

वहाँको यस “पूर्वीय पवित्र ग्रन्थ” मा परेका केही बुद्ध-धर्म सम्बन्धी कितावहरू निम्न प्रकारका छन्-

- १) धर्मपद- मायक्स मूलर
- २) सुत निपात- फौसबल
- ३) बुद्धिस्त सुतज-टी. डब्ल्यू, रीस डायविडस
- ४) विनयपिटक- टी. डब्ल्यू रीस डायविडस हरमन ओल्डेन वर्ग -३ खण्डमा
- ५) दि क्वेश्चन अफ किङ्ज मिलिन्ड-टी. डब्ल्यू. रीस डायविडस -२ खण्डमा आदि ।

मायक्स मूलरको अर्को एक उल्लेखनीय व्याख्यान हो सन् १८८२ मा केम्ब्रिजमा दिनुभएको भाषण- “इन्डिया, व्हाट कैन इट टीच अस” (India what can it teach us) ।

यो व्याख्यान सन् १८८३ मानै पुस्तकको रूपमा प्रकाशन भयो ।

वहाँले अक्सफोर्डमा पढन आउने संस्कृतका विद्यार्थीहरूलाई जे जस्तो, सकदो सहायता गर्नुपर्ने हो गर्नु हुन्थयो साथै यथासमय उचित परामर्श दिनुहुन्थयो ।

यसरी फेडरिक मायक्स मूलरले आफ्नो जीवनको शुरू देखि जुन उद्देश्य लिएको थियो त्यस अनुसार प्राचीन पूर्वीय भाषा धर्म र साहित्य सम्बन्धी विभिन्न विषयमा अध्ययन, अध्यापन गरी गराई उद्देश्यपूर्ण जीवन विताई २८अक्टोबर १६०० ई. का दिन यस संसारबाट सदाको निमित्त प्रस्थान गर्नु भयो । वहाँको प्रकाशित बुद्धधर्मका पुस्तकले पश्चिमी जगतल बुद्धधर्मको ज्ञान दिनमा ठूलो सघाउ पुऱ्याएको छ ।

साधुजनपिनाप गजःगु व्यवहार यायमाः ?

भंबलं स्वानयच्चवंगु कस्ति काइथे साधुजनपिके च्चवंगु धर्मयागु खाँयात जक ग्रहण याना चवनेमाः । साधुजनपिनाप न आपाः परिचय यानाचवने मज्यु । फुक्कप्राणीपिन्त ह्यमस्यूपि न्हूपि थे चवंक बोधिसत्त्वं व्यवहार यायमाः । साधुजनपिगु परिचययागु आसक्ति न त्वःतेमाः ।

- बोधिचर्यावितार

बुद्ध र बुद्धवन्दना

ये धर्ममा हेतुप्रभवा तेसं हेतु तथागतो आह
तेसं च यो निरोधो एवं वादी महासमणो ।

जुन हेतु स्रोत हुने स्वभावको छ, त्यस हेतु
वारे तथागत भन्नुहुन्छ र त्यस हेतुको निरोध
पनि बताउनु हुने महाश्रमण हुनुहुन्छ । अर्थात्
संसारमा जे जति स्वभाव वा प्रतिक्रियाहरू छन्
ती सबै कुनै स्रोतवाट उत्पत्ति भएका छन् । विना
कारण कुनै पनि प्रतिक्रिया हुँदैन । यी स्वाभाविक
देखिने प्रतिक्रियाहरू पनि के हो भन्दा अविद्या
हो । यसै अविद्यारूपी हेतु वा प्रतिक्रियालाई
पनि नाश गर्न सकिन्छ भन्ने सिद्धार्थ गौतमको
भनाइ हो ।

यसै सिद्धान्तलाई आधार गरी वहाँले
आफ्नो परिचय दिनुहुन्छ र भन्नुहुन्छ—
यो धर्मं पस्सति सो मं पस्सति ।
यो मं पस्सति सो धर्मं पस्सति ॥

अर्थात् जसले धर्मलाई देख्दछ उसले मलाई
देख्दछ र जसले मलाई देख्दछ उसले धर्मलाई
देख्दछ । यहाँ स्पष्ट गर्नु पर्ने विषय के छ भने

सिद्धार्थ हुङ्ग के देखिने तेह भावात्मक प्रा-
तिक्रियालाई हिन्दू लिखा लिखेको हुने कामे
हुवापछी हमेंडु लिखी लिखी लिखाउ सहाय-
ता प्राप्त नहीं हो । छ लेखामहु द्वारा लिखिए भाष्ट
कीमती लिखिए । तसु लिखीतीर लिखी
लिखी लिखी लिखी । तसु लिखीतीर लिखी लिखी
लिखी लिखी । तसु लिखीतीर लिखी लिखी
सिद्धार्थ गौतमलाई देख्नु अगाडि पनि धर्मलाई
देख्नुपर्दछ र पछाडि पनि धर्मलाई तै देख्नुपर्द-
छ । अर्थात् सिद्धार्थ ‘गौतमलाई’ भिन्नै आधार
पनि कर्म र चिनी सकेपछिको लक्ष्य पनि धर्म ।
तर धर्म शब्द ऐउटै भएतापनि अर्थ फरक छ ।
पहिलो धर्मले स्वभाव धर्मलाई वुङ्गाउँदछ भने
दोश्रो धर्मले सिद्धार्थ गौतमद्वारा प्रतिपादित
चतुरार्थ सत्य धर्मलाई वुङ्गाउँदछ ।

चतुरार्थ सत्यलाई बुङ्ग सिद्धार्थ गौतमलाई
बुङ्ग आवश्यक छ र सिद्धार्थ गौतमलाई बुङ्ग
पनि स्वभाव धर्मलाई बुङ्ग आवश्यक छ किन-
भने धेरैले भन्दून् सिद्धार्थलाई चिनें । तैपनि
प्रश्न उठाउँदछ उसले किन राजपाठ त्याग गच्छो
जुन व्यक्तिले सम्पूर्ण पारमिता पुऱ्याइ
सकेको छ, जसलाई कुनै वस्तुको अभाव छैन,
चक्रवर्ति राजा समेत हुने योग छ, फेरि पनि रा-
जपाठ त्याग गर्नुपर्ने किन ? यस प्रश्न वा
शंकाको समाधानको लागि गौतम बुद्ध भन्नुहुन्छ—
“पहिले आफ्नो स्वभावलाई राम्ररी जान, त्यस-
पछि मलाई सजिलै चिन्ने छौ ।”

यो स्वभाव धर्म के हो ? के वस्तु स्वाभाविक छ ? स्वभाव भन्नाले हाम्रो स्वभाव अर्थात् राम्रो नराम्रो, मिठो नमिठो, हाँस्नु, रिसाउनु आदि बानीहरूलाई बुझाउँदछ । यी सबै स्वाभाविक प्रतिक्रिया हुन् । त्यसैले अस्वाभाविक भनिने कुनैपनि प्रतिक्रिया नै छैन । अज्ञानतावश अस्वाभाविक भन्ने गरिन्छ, किनकि यी प्रतिक्रियाका स्रोतहरू जे जति छन् ती सबै स्वाभाविक अर्थात् प्राकृतिक हुन् । यी हुन् आँखाले देखिने रूप, कानले सुन्ने शब्द, नाकले सुँच्ने गन्ध, जिभोले स्वाद लिने रस, छालाले थाहा पाउने स्पर्श र मनले गर्ने विचार । जब आँखाले रूप देखदछ, कानले शब्द सुन्दछ, नाकले गन्ध सुँच्छ, जिभोले रस लिन्छ, छालाले स्पर्श र स्वाभाविक रूपले राम्रो नराम्रो भन्ने प्रतिक्रिया मतमा विचार आउँछ । तब हुन थाटदछ । त्यसैले यस्तो प्रतिक्रियालाई नै स्वभाव धर्म भनिन्छ । यसरी वाह्य रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्श र आन्तरिक विचार गरी छ इन्द्रिय गोचर (आलम्बन)हरूका आधारमा मात्र स्वभाव उत्पन्न हुन्छ । ६ इन्द्रिय गोचरमध्ये एक विना प्रतिक्रिया हुन सक्दैन । यसरी उत्पन्न भएका प्रतिक्रियाहरू मूलरूपमा मोह, द्वेष र लोभ छन् । यिनै मानवीय अवगुणका जन्मदात्री हुन् जसले दुःख मात्र ल्याउँछ । त्यसैकारण 'ये धर्ममा हेतुप्यभवा, तेसं हेतु तथागतो आह' भनिएको हो अर्थात् जुन हेतुको स्रोत छन् र जुन हेतु मोह, द्वेष र लोभ हो जसलाई अविद्या पनि भनिन्छ ।

जबसम्म मानिस समाजमा वस्तुपर्दद्ध र

अथक परिचय गरी अविद्या नाश गर्न खोज्दैन तवसम्म मानिस सर्वव्याप्त रूप, शब्द, गन्ध रस, स्पर्श र विचारको शिक्षण भइनै रहन्छ । फलस्वरूप दुःखको सागरमा दुविनै रहन्छ । यसैकारणले गर्दा चक्रवर्ति राजा हुने योग भएता पनि सम्पूर्ण वैभवले समृद्ध भएतापनि यो मोह, द्वेष र लोभले मुक्त जीवन जीउन योग्य नदेखेर नै सिद्धार्थ गौतमले राजपाट त्याग गरेको हो । उसले स्वास्नी पाल्न गाह्नो भएर वा राजनीति गर्न नजानेर वा प्रजाद्वारा मन नपराएर राजपाट त्यागेको होइन । अर्को कुरा ३२ लक्षणले युक्त भएतापनि वा लोभ, द्वेष, मोहले युक्त भएता पनि प्रत्येक प्राणीले व्याधि, वृद्धावस्था र मरणबाट छुटकारा पाउन सक्दैन । यो एउटा अतिकठुसत्य हो । त्यसैले पनि यी दयनीय व्याधि, वृद्धावस्था र मरणबाट छुटकारा पाउन पनि राजपाट त्यागेको हो, जुन कार्यमा आफूमात्र सफल भएको होइन कि लाखौलाई सफल बनाइ छाड्यो र अङ्गै करोडौंको मार्गदर्शक भइरहेको छ ।

यसैकारणले गर्दा सिद्धार्थ गौतमको परिचय लिन स्वभाव धर्मलाई जान्नु अत्यावश्यक भएको हो । साथै आफ्नो स्वभाव धर्मलाई राम्ररी नजानेसम्म सिद्धार्थ गौतमलाई चिन्न खोज्नु एक प्रकारको मूर्खता हो । यस माध्यमबाट बुद्धलाई चिनिसकेपछि चतुरार्यसत्य बुझी यो अविद्यारूपी जन्ममरणबाट छुटकारा पाउन प्रयत्न गर्न सकिन्छ ।

यिनै धर्माचरणबाट जन्म मरणबाट छुटकारा पाउन सकिने हुनाले बौद्धमार्गहरू बुद्धवन्दना

गर्दा भन्दछन्, 'इमाय धम्मानुधम्मपटिपत्तिया अर्थात् यस स्वभाव धर्मको जानकारी सहित धर्म आचरण गदैं बुद्धं पूजेमि, बुद्धलाई पुजदछु, धम्मं पूजेमि, चतुरार्यसत्य धर्मलाई पुजदछु र संघं पूजेमि, चतुरार्यसत्य बुझी धर्मचिरण गर्ने महापुरुषहरूको समूहलाई पुजदछु ।

अतः सिद्धार्थ गौतमका अनुयायीहरूले गरिने वन्दना र अन्य भक्तजनहरूबाट प्रदर्शित भक्तिमा प्रशस्त भेद देखिन्छ । अन्य भक्तजनहरू आफू क्षुद्र र आपना वन्दनीय व्यक्ति अलौकिक सामर्थ्यवाला शरणागत ठान्दछ भने सिद्धार्थ गौतमका अनुयायीहरूले आपनो चरित्र र स्वभावलाई देखी सिद्धार्थ गौतम जस्तै आचरण गदैं जाने प्रतिज्ञा सहित आफू पनि आपना वन्दनीय जस्तै बुद्ध बन्ने कामना गर्दछ । बास्तवमा सिद्धार्थ

गौतमको उदारता पनि यसैमा निहित छ किनकि वहाँ चाहनुहोस्त्र आपना अनुयायी सोकै आओस् र वहाँको अनुहारमा मुग्ध भैरहोस् । वहाँ चाहनुहुन्छ वहाँको रूप हेर्न अगाडि पहिले दुर्गन्धित आपनो अनुहार हेरोस् र वहाँको आधार लिएर यो दुखपूर्ण, दुर्गन्धित शरीरलाई सदा त्याग गर्न अगाडि बढी मुक्ति लाभ गरोस् । वहाँको अनुहार बा गुणमा मुग्ध हुने सिद्धार्थ गौतमको अनुयायी होइन र यस्ता व्यक्तिबाट गरिएको वन्दना पनि बुद्धवन्दना होइन । अतः बुद्धवन्दनाको तात्पर्य हुन्छ हाम्रा स्वभावका श्रोतहरू वारे जानेर त्यस्ता स्रोतहरूको नाश गदैं मुक्तिमार्गमा लाग्ने प्रण ।

प्रेरणा

— निश्चल शाक्य

हे बुद्ध ! तिम्रो पञ्चशील तो मर्मबुक्ते ।
तिम्रै प्रेरणाले गर्दा नै,
तिम्रै चाहनाले गर्दा नै,
आज मैले हरियाली देखे,
आज मैले खुश्याली पाएँ,
अन्धकारबाट उज्यालोतिर लम्कने मौका पाएँ,
खोलासँगै कलकल गदैं,
खोलासँगै लम्कन पाएँ ।

आज मैले जीवनको मर्म बुक्ते
आज मैले आपनो दायित्वा सम्झें
तिम्रो प्रेरणाको करुणामयी पथमा लम्केर
आज मैले सफलता प्राप्त गरें ।
आज मैले सत्यको बोध गरें
आज तिम्रो प्रेरणाले गर्दा नै
मेरो मानसपटलमा ज्ञानको ज्योति उदायो
आज मैले तृष्णामाथि विजय प्राप्त गरें । ०००

कृष्णार्थ द्वाहि भिस्तुत ताम्बूँ अम्बुडार्थ उम्बु
हुदोर्थ हु। त्रिभिर्मै छाम्बु प्रभिर्मै निम्बु त
म्बुनीमै लिम्बु डीम्बु निम्बु तिम्बु

फहियानया यात्राय् कपिलवस्तु, लुम्बिनी व रामग्राम

- अनु० भिक्षु सुदर्शन

(चन्द्रमणि महास्थविरं संस्कृतभाय् स्यनेत
छूयो या हःह्य वाङ्म हुई पाखें थःह्यानं वयाके चिनी-
या भाय् स्यनाकाः ह्य “जगन्मोहनं” चिनीया
भाषां हिन्दी अनुदित सफूया आधार्य-
अनुवादित)

श्रावस्ती नगरं दक्षिण पश्चिमय् १२ गू
योजन उखे 'न पीइ किया' धयागु गां दु । थन
ऋकुच्छन्द बुद्धया जन्म, अबुम्हं काय्या दर्शन
याःगु व परिनिर्वाण जूगु थासय् स्तूप दयेका तःगु
दु । थनं उत्तर दिशाय् छगु योजन हे वनेम्वा:
छगू मेगु गां दु । थव कनकमुनिया जन्मस्थान
खः । अबुम्हं काय्या दर्शन याःगु थासय् व परि
निर्वाण जूगु थासय् स्तूप दयेका तःगु दु ।

थनं छगू योजन सिवे नं ह्यो वनेवं कपिल
वस्तु नगरय् थ्यन । नगरय् जुजु मदु, प्रजापि नं
मदु । खालि दुनाच्चवंगु अङ्गः ग्वः दु । छिर्ण-

मियां दं । श्रमणपि भतिचा दु । छिखाछेय् च्वं
च्वंपि गृहस्थत दु । शुद्धोदनया लाय्कुली आ:
कुमार व मांया मूर्ति दयेका तःगु दु । गन कुमा-
र तुयूम्ह किसिया रूपय् मांया गर्भय् दुहाँ बंगु
खः, गन कुमारं नगरया पूर्वं पाखेया देलुखाँ रोगी
खनाः रथं लित हःगु खः, अन स्तूप दयेका तःगु
दु ।

गन अएं (असितं) कुमारया लक्षण स्वःगु
खः, गन कुमारं नन्द॥ आदि लिसे जानाः सीम्ह
किसियात सालाः छवे वाँच्छयाविज्याःगु खः, गन
पूर्व दक्षिण दिशाय् तीरं कयेकूगु खः, हानं ३०
ली उखे बेय् तीर दुहाँ बनाःलः म्हुयावःगु खः
हानं मनूतयेसं लिपा तुं दयेकल आगन्तुकपिसं
लः त्वनेगु यानाच्चन, गन बुद्धं लंपु (सम्बोधि)
लुइका विज्यावले अबुम्ह नाप लानाविज्यात,
गन न्यासः शाक्यतसे छें तोताः उपालियात

Samuel Beat या अनुवादय् दक्षिणपूर्वं दिशा, NA-PI-KA खः ।

Beat या अनुवादय् पूर्वं दिशा उल्लेख जुयाच्चवंगु दु ।

Beat या अनुवाद आनन्द खः ।

Beat या अनुवादय् दक्षिण-पूर्वं दिशाय् खः ।

थाकुलि यात,* गन खुकः पृथिवी सन, गन बुद्धं
देवतापित धर्मोपदेश विद्याविज्यात, गन चतु-
र्महाराज आदि द्वाररक्षकर्णि अबुह्यं राजु आदि
दुहाँ मवयेमा धकाः च्वंगु खः, गन बुद्धं न्यग्रोध
सिमाया कवय् पूर्वाभिमुख जुयाः फेनुनाविज्याना
च्वंबले प्रजापतीं संघाटी प्रदान याःगु खः,○ गन
विरुदकं शाक्यतय्त निर्वीजयात गुणि न्हापां श्रो-
तापन्नं जुइधुं कूपि खः, फुक्क थासय् स्तूप दयेका
तःगु दु।

नगरया पूर्वोत्तर॥ पाखे गुलिखे ली जुजुया
बुँ खः। थन हे कुमारं सिमाकवय् च्वनाः
बुँज्यायाःपि स्वयाविज्याःगु खः।

नगरया पूर्वय् ५० ली उखे जुजुया उद्यान
दु। उद्यानया नां लुम्बिनी खः। महारानी छगु
पुखुली मोल्हुल। थुगु पुखूसिथं उत्तरय् २० पला;
वनाः वं थःगु ल्हाः ल्हनाः छमा सिमाया कचा
पूर्वपाखे स्वयाः (दना) ज्वन अन कुमारयात
जन्म बिल। कुमारं पृथिवी लानाः न्ह्यपला;
छिनाविज्यात। निहू नागं कुमारयात मोल्हुइ

कल। मोल्हुइकूथाय् तुं दयेका तल। थुगु तुं
व मोल्हुगु पुखुलिइ आःतकं श्रमणपिसं लः कथा-
च्वन, लः त्वनाच्वन।

फुक्क बुद्धपिनि प्यंगु घटनाया समान थाय्
जुइ- १) मार्गं (बोधि) लाइगु थाय्, २) धर्म-
चक्रप्रवर्तनं जूगु थाय् ३) धर्मोपदेश सत्यं निर्णय
याःगु व मिथ्यामत खण्डन याःगु थाय् व
४) त्रायस्त्रिश स्वर्गं मांयात अभिधर्मया उपदेश
विद्याः पृथिवी कवहाँ विज्याहगु थाय्। मेमेगु
प्रसिद्धि समय कथं जुझु खः।

कपिलवस्तु जनपद आः महाजन- शून्य खः।
थन वासिन्दा म्हो हे। ■ लँय् तुयूपि किसि व
सिहं बचय् जुइमाः। वांलाक होश मतसे वने
योग्य मजूः।

बुद्धया जन्मस्थानं न्यागू योजन॥ उखे
राम-धयागु जनपद नाप लात। जनपदया जु-
जुयात बुद्धयागु अस्थिधातु छभाग दुगु खः।
लिहाँवयाः जुजुं छगः स्तूप दयेकूगु जुयाच्वन।
थुगु स्तूपयात रामस्तूप धाइ। स्तूपया लिक्क

* Beal न्यासः शाक्यर्पि दीक्षित जूगु खः; उपालियात सम्मान याःगु खः।

● Beal व सिमा आः न दनि।

■ Beal थुपि स्मारक आःतकं दनि।

॥ Beal छुं ली उखे

● Beal मलःया जुजु वा नागराजा dragon kings

■ Beal थन मनूत म्हो हे नाप लाइ।

॥ Beal पूर्वपाखे

॥ Beal LAN ME

छगू दहं (ह्रद) दु । दहनय् छम्ह नाग दु । वं
स्तूपया रक्षा यानाः निर्निर्पूजा यानाच्चवु खः ।
गवलय् जुजु अशोक संसारय् जुल, वं च्याणः
स्तूप नं स्यकाः ८४००० स्तूप दयेकेगु इच्छा यात ।
न्हय् गः स्तूप स्यंके धुकाः थुगु स्तूप नं, स्यंकेगु भती
तल । नाग सदेह प्रकट जुल । अशोक जुजुयात
धःगु छेय् ब्वनायंकल । हानं पूजा यायेगु उपक-
रण क्यनाः वं जुजुयात धाल, यदि थव सिवय्
तःजिक पूजा याये फुसा (स्तूप) स्यंकि । फुक
(धातु) तकि । जि ल्वापु याये मखु । जुजु थुल
पूजाया थपाय् जिगु उपकरण संसारय् दइ मखु ।
उकि जुजु लिहाँ वन ।

व थाय् जंगल जुल । लः त्वंकीपि व बै
पुइपि मंत । किसित छवथां थःथःगु स्वयंय् लः
तयाह्याः बैय् लः ह्वलाच्चवन । नानाप्रकारया
स्वां व नस्वाः छायाच्चवन ।

छगू देशया “मार्गी” यात्री स्तूपपूजा

यायेत वल । किसित खनाः तःसकं ग्यात ।
सिमाय् ग्याः सू वन । वं खन, किसितय् सं यथा-
विधि पूजा यानाच्चवन । मार्गीयात साप दुःख जुल ।
थन संघाराम मदु । स्तूपपूजा जुइ मफुत ।
किसि लखं व्वाकाः बैपुनाच्चवन । मार्गी परिग्रह
फुक वांछवया श्रामणेर जुयाः लिहाँ वल । वं
थःगु लहाःतं धाँय् पुयाः सिमात लिनाः सफा
सुग्घर यात । उपदेशया वलं थुगु जनपदया जु-
जुया पाखे भिक्षुपिनि निर्ति वं थाय् दयेके विल
हानं विहारया नायक जुल । आः अन भिक्षु च्च-
च्चवंगु दु थव घटना तामदुनिगु खः । अबलेनिसे
आःतकं श्रमण विहारया नायक जुयावयाच्चवंगु
दु । थनं स्वंगु योजन पूर्वय् छन्दक व तुयूम्ह सल
यात ॥ लित व्वःगु थाय् खः, थन नं स्तूप दयेका
तल ।

॥ Beal desert जक ॥ Beal विभिन्न देशया मनूत । ॥ Beal राजकीय सल कन्थक ।

छि स्यूला थे?

- १, न्यने मज्यूगु स्वता— क) थःत प्रश्नसाव स्तुतिशीन याङु । ख) आशीयाङु खै । ग) बुडिमदुपिगु खै ।
- २, आशा यायेमज्यूगु स्वता— क) तःमिपिगु धन ख) तःधंपिगु दर्जा ग) बालाःमहसिया थे तिसावसः ।
- ३, मानय् यायेमज्यूपि स्वता— क) सकसिन निषेध यानातःम्ह मनू ख) थ। तःधंकाच्चवंम्ह मूर्खम्ह मनू ग) छु
मस्यूम्ह मचा ।

कर्म विना तिर्यं शोषण लुप्त लौन कुर्वत
बौद्ध बाखं

न्हयाथाय् वंसां पाप कर्मं बचे जुइ फैमखु

भगवान् बुद्ध कपितवस्तुइ शाक्यतय्सं दयका
व्यूगु निग्रोधारामे वर्षावास च्वनाविज्यात । अव-
ले गौतम बुद्ध्या पाजु नं ससः बौ नं धायमाः म्ह
सुप्रबुद्ध धैह्य शाक्य जुजु छम्ह दु । सिद्धार्थ
कुमारं थः म्ह्याय् यशोधरादेवी तोतावन धकाः
तमोया च्वंम्ह जक मखु बदला काय्त ता तुना-
च्वंम्ह जुयाच्वन ।

छन्ह भगवान् बुद्ध आनन्द भिक्षुनाप छथाय्
गामे तापाक निमन्त्रणा विज्यानाच्वंगु सियाः सुप्र-
बुद्ध शाक्यं बुद्ध बिज्यानाच्वंगु लँ पनाविल ।
वस्पोल बुद्ध व लैपु लिहाँ विज्यानाः छथाय्
दिनाः न्हिलाविज्यात । भगवान् बुद्ध छु कारण
मदयकं गुवलेन न्हिला विज्याइमखु । छाय् न्हिला
विज्यानागु धकाः आनन्द भिक्षु न्यन । बुद्धं धै-
विज्यात- सुप्रबुद्ध शाक्यं मखुगु पाप कर्मयानाः थनि
लँ पनाविल । व थुगु अकुशल कर्मयानाः थनि
न्हेनुत्वालं स्वाहानें कुतुवयाः दुःख सीमालितिनी
व दुर्गती वनी ।

अन हे लिक्कसं ल्यूल्यूवै च्वंम्ह सुप्रबुद्ध

न अन्त लिक्के न समुद्द मज्जे
न पब्बतानं विवरं पविस्स

जुजुया चरपुरुषं (सी. आई. डी.) थ्व खँ ताल ।
व जुजुयात बुद्धं धैविज्याः गु खँ कनाविल ।
जुजुया मती वन- बुद्ध्या वचन मखुगु जुइ
मखु । छु जुयाः बुद्धं धाथे मजुल धाः सा
मखुगु खँल्हाइहा धकाः जि निन्दा याय्, स्वयका
छु जुइथे । जुजु थुकथं मती तयाः दरवारया
न्हेतैं जाः गु तँय बैगले च्वंच्वन । कुने कवहाँ वने
हे मखु धकाः थः त माः गु सामान गाक तले तयाः
कुनेया स्वाहाने लिकायके विल । सुप्रबुद्ध्या मन
धुकक जुल ।

छन्ह भिक्षुतसें भगवान् बुद्ध्यात सुप्रबुद्ध पापं
व मृत्युं बचे जुइत दरवारया बैगले सुलाच्वंगु
खँ कन । अले बुद्धं धैविज्यात- भिक्षुपि !
सुप्रबुद्ध पापं बचेजुइ धकाः बैगले ला छु आकाशे
च्वं वंसां बचे जुइ फै मखु, धयाः निम्न गाथा
धैविज्यात ।

न अन्त लिक्के न समुद्द मज्जे
न पब्बतानं विवरं पविस्स

न विज्जति सो जगतिप्पदेसो
यत्थद्वितं नप्पसहेथ मच्चु
अर्थात्- सुंमनू मृत्युं बचे जुइ धकाः मती
तयाः सुरक्षितगु थाय् माले धकाः सो जुल धाः-
सा अज्योगु थाय् आकाशे, समुद्रेनं मदु । पर्वतया
गुफाय् वनाः सुलाच्चंसां बचे जुइ मखु ।

तःन्हु मछि जुजु दरबारं पिहाँ मवसे सुंक
 च्वंचवगुलि सप्रबुद्धया सलया म्हाइपुसे च्वन् ।
 चिना तःथासं विसि वनेत सनाच्वंगु खबर जुजुं
 सी साथ सलयात ज्वने माल धकाः हतर पतरं
 दरबारं कुहाँ बंगु स्वाहाने मदुगु होश हे मदु कुने
 चत्ता वानाः सित ।

यच्चनगः

आहा ! व नुगः गुलि यचु
 स्वीतं नुगलय् स्याकेणु खवयकेणु वानि मरु
 गुलि नं दुःख पौडा ध्व संसारे दु
 फुक्क तोताः ब्ययगु यचु नुगः छता ।

कर्तव्यिगु स्वयाः खनाः नक्कल मयायेण
थगु देशया धर्मप्रति स्वाभिमान तयेण
कलह व कर्चिगः गुलि नं थन दु ।
व फुक्क हाकु तिनाः यचुनुगः व्वये माःगु दु ।

कतः ह्लिल धकाः ह्लिलेणु मखु
कतः ख्वल धकाः न ख्वयेणु मखु
दुःख सुख धैगु वै वनीगु सीकाः
खालि यचुनुगः छता व्वयमाःगु दु ।

जिं थू कथं पापी, पाप व धृणा

—इन्द्रनारायण मानन्धर

नेपालय प्रजातन्त्र वये न्ह्यः, श्रीलंकां बिज्याःह्य भिक्षु नारद महास्थविर यानाविज्याः गु धर्मदेशनाय् “पापीयात धृणा याये मते, पाप-यात धृणा या” धकाः कनाविज्याःगु उपदेशं अबले जिगु विचाः उकी तसकं आकर्षित जूगु खः। व उपदेश मथूगु नं मखु चित्त बुके जू कथं ध्वाथुइक थूगु नं मखु। अथे जुयाः थः पासापिनि दथुइ “पापीतयूत धृणा मयासे व इमित कून प्रेरणा मजुइला ? पापीयात धृणा मयासे पाप-यात गय् धृणा यायेगु ? धकाः छलफल याना-जुइगु। विचार विमर्श यानाजुइगु तर चित्त बुके जूकथं निस्कर्षय वये मफुसे लि “गृह त्याग यानाः म्हासुगु वस्त्रं पुंपिनिगु विचाः कीत गय् मिले जुइ” धकाः छद्या पासां धाःगुलि व जिज्ञासा अबले अनं तुं जुयावन।

फिन्न्यादँ फिलुदँ लिपा मरु दक्षसाः त्वःताः पासापि मुनाः गुंला लच्छ त्वाले बुद्ध-धर्मया देशना याकेगु ग्वसाः गोयावले, थायथासे व्वयूत भगवान् बुद्धया महान् उपदेश हाउंगु तूल कापते च्चकागु मध्ये” पापीयात धृणा याय् मते पाप-यात धृणा या” धयागु छगु नं दुगु खन। अले उकी

छु जुइ धयागु पुलांगु जिज्ञासा जिके त्यना है च्वंगु खौं स्पष्ट जू वल। उगु बखते नं धर्मदेशन याःविज्याःपि भन्तेपिके पापीतयूत धृणा याये मते, पापयात धृणा या धकाः छाय् धयातःगु जुइ धकाः खौं न्यना। लिसले कीःसं पापीयात हतयू यानाः धर्मलाई मखु, पापयात है हतयू यानाः पाप मदेके फुसा कीत धर्मलाइगु जुयाः पापीयात मखु पापयात धृणा यानाः हतयू या धाःगु खौं न्यनाः, खौं व है धापू कथं थुल। अले उगु लिसलं नं जिगु जिज्ञासा पूर्ण जूगु भाःपा तयू धुंगु खः।

मनूतयूत हत्या यायां पर्चिमाः कोखाया जुयाच्वंम्ह अंगुलीमालयात भगवान् बुद्धं धृणा मयासे करुणा तयाः उद्धार यानाविज्यात। थुगु खौं “अंगुलीमाल सूत्रया निदाने” व्वनावले पुलांगु जिज्ञासाय् हानं छकोः जिगु ध्यान वन। भगवान् बुद्धं नं हत्यारा पापी अंगुलीमालयात धृणा यानाविमज्याः, करुणा है तयाविज्यात। अंगुली मालयात वस्पोलं पापीया रूपे मखु, छह्य मनूया रूपे नं स्वयाविज्याःगु जुयाच्वन। म्हेजक च्वंगु खिति थं पापं अंगुलीमालयात भुनाच्वंगुयात धर्म चर्याया वलं खिति तुइका छ्वःथं पाप मदयेका:

अंगुलीमाल स्वच्छ जुसेंलि अरहन्त जुया
विज्यात । पुलांगु व जिगु जिज्ञासाया अर्थ हानं
धापू कथं थूगुया नापनापं जिगु मने मेगु खँ नं
लुयावल । तथागत भगवानं अंगुलीमालयात
द्वःछियात छपर्चि मुके बाकि दुबले जक छाय्
विचारं खंकाः करणा तयमविज्यात जुइ ? प्राणी
हत्या यानाजुइ न्ह्यः गय् विचारं मखन जुइ ?
थुकि यानाः हानं “पापीयात मखु पापयात धृणा
या” धाःगुया मूल अर्थ छगू दयेहेमाः धकाः
मती वल । तर अबले ब्रव्यीक विचाः यानाः
थुइका काय् मफुत ।

छुं दैं लिपा पासापिनिगु सत्संगतं आनन्द
कुटी विद्यापीठे कल्याणमित्र श्री सत्यनारायण
गोयंन्काया पाखें ब्यगु विपस्सना ध्यानया शिविरे
च्वनाः ध्यानभावनाया अभ्यास नं यायां वया !
बुद्धधर्मयागु मेमेगु सफू ब्वनेगु कमे अभिधर्म व
विपस्सना दीपनी सफू, नं स्व स्वं विभिन्न चित्त,
चेतसिक व रूपयागु खँ लक्षण नं ब्वँ-ब्वं यंका
च्वनाबले छन्हु, थःगु मती “पापीयात धृणा याय्
मते; पापयात धृणा या” धाःगु छु ? छाय्
धाःगु जुइ ? धकाः विचाः याना । अले उकिया
अर्थ थःत चित बुझेजू कथं लुयावल ।

पाप व मनू नितांया मिश्रित पापी खः ।
मनू साकार व्यक्ति खः, पाप निराकार तत्व खः ।
ख्वाले च्वंगु मिखां साकारगु खनी, तर निराका-
स्युयात नुगः मिखां जक खनी । पापीया पाखें
पाप लिकाय् साथ हे अन मनू जक बाकि दया-
च्वनी । वर्थेतुं पापीया पाखें मनू लिकया: पाप
जक बाकि दयुकाः क्यने वा थुइके फइ मखु ।

थथे परीक्षा यानास्वय् माःगु जुयाच्वनं ।

मांसचक्षुं खनीगु पापीमनूयात धृणा याय्
धयागु हे, न्हापां थःगु मने दुने रिस, द्वेष, भय
त्रास आदि उत्पन्न यायेगु जुयाच्वन गुकियागु
असर न्हापां थःतर्नि जुयाः मने दुने द्वन्द, अशा-
न्ति आदि युक्तगु कथं पापं पुनाः वा पाप चिच्चाः
वयाः नं लाःवय् यःगु जुयाच्वन । पाप दुह्य मनू
याके संचय जुयाच्वंगु हेतु प्रत्यय चूलाय्वं सत्-
पुरुषतयेगु सत्संगत लानाः नुगः मिखा चालाः
धर्मचर्या यानाः अंगुलीमालं थें पापं मुक्त जुयाः
शुद्धह्य मनू जुइ फइगु जुयाच्वंगुया कारणं हे
पापीयात धृणा याये मते धयातःगु जुल । यक्व
देश विदेशया जनआकांक्षायात त्वेक पापी मनू-
तय्त नं ज्यान सजाँयया सट्टा जन्मभर कुनातय्गु
कथं ऐन कानूनत नं फेरेयायां हयाच्वंगु नं थव हे
उपदेशया प्रभाव परे जूगुलि नं ख्य फु ।

मांसमिखां खंगु साकारगुयात धृणा याये
धयागु व नुगः मिखां खनीगु निराकारगुयात धृणा
याये धयागु नं यक्व हे पाःगु जुयाच्वन । नुगः
मिखां खनीगु निराकारगुयात धृणा याये धयागु,
साकारगुयात धृणा यायेबलेथे थःगु मने दुने
रिस, द्वेष, भय त्रास उत्पन्न यानाच्वने म्वाःगु
जुयाच्वन ।

सद् विचारं तिनि नुगःमिखा चाली । नुगः
मिखां तिनि निराकारगु स्वये फइ । अथे स्वये
बले प्रज्ञा दयावयाः तिनि निराकारगु खंके फै ।
नुगःमिखां खनिगु निराकारगु धयागु नं पदार्थया
लक्षण स्वभाव, तत्व स्वभाव, विदर्शन स्वभाव
खः । धयया संक्षिप्त अर्थ गतिविधि, उत्पत्ति,

स्थिति व भंग जुइगु लक्षण स्वभाव खंकेगु खः ।
नुगःमिखां स्वये माःगु ल्हाः तुतिः आकार मदुपि
खालि इमिगु लक्षण व स्वभावं जक खंके, थुइके
फैपि स्वभाव धर्मतय्मध्ये कुशलपाखे अलोभ,
अद्वेष, अमोहं मुक्तगु कर्म थें तुं अकुशलपाखे
लोभ, द्वेष व मोहं युक्त जुयाच्चनिगु कर्म “पाप”
नं खः । नुगःमिखां स्वयाः खंकाः निराकारगु-
यात घृणा याये धयागु हे; प्रज्ञां परमार्थ सत्य
खंकाः राग, द्वेष, मोहं छ्यं ल्होने मफेक व पर-
मार्थ सत्ययात खालि स्व जक स्थायाः अनित्य
खंगुली थःगु चित्त हानं प्यमपुंक अनासक्त जुइगु
खः । अथे यानाः न्हूगु संस्कार मदयेकेवं हे ऊगु
चित्तं पाप क्लेश रूपे संचय जुयाच्चंगु पुलांगु
संस्कारत ल्यहेै थँयं फुका छ्वइ उगु कथं भोग
याये माकव गुलि गुलि भोग यायां यके फइ. उलि
उलि पाप क्लेश निर्मल जुजुं फु फु थःथह्वं तुं

मदया वनिगु जुयाच्चंगुलि हे पापयात प्रज्ञां खंकाः
पाप फुका छ्व धा:गु जुल ॥

हानं बुद्ध-धर्मया दुस्यः थें जुयाच्चंगु चतुर
आर्यसत्य थुइकेगु, खंकेगु, म्हसीकेगु धयागु नं
लोभ, द्वेष व मोहं युक्तगु कर्म पाप समेत क्लेश
व तृष्णां यानाः हानं हानं जन्म जुयाः, बुरा जुयाः
रोगी जुयाः मृत्यु जुयाः चाः चाः हिलाच्चवने
माःगु दुःखसत्य खः धकाः ज्ञानं खंकेगु; व दुःख
नं हेतु नं वहे पाप क्लेश तृष्णा सत्य खः धकाः
ज्ञानं खंकेगु, अले जन्म जवी म्वायेकेगु, उपाय
दुगु सत्य व वया उपाय आर्यअष्टाङ्गिकमार्ग
सत्य खः धकाः सीकाः ग्रहण यानाः उगु कथं तुं
चर्या नं यानाः पाप क्लेश तृष्णा फुकक फुकाः
मुक्त जुयावने फइगु जूगुलि “पापीयात घृणा
याये मते पापयात घृणा या” धा:गुया नं परमार्थ
अर्थ दुगु जुयाच्चवन ।

४३

गेटेया न्यापु धापू

१. फुकसिद्धय् अधिक सुखी समाज व खः गुकी हरेक व्यक्ति छम्हं मेम्हप्रति हार्दिक सम्मानया भावना ते ।

३. झोगु जीवन ला झीगु अवरस्वया शेशव जक खः ।

४. कायरं उबले हयाच्चवः बी गुबले व सुरक्षित जबी ।

५. सीकेगु जक फुकं मछु, ज्ञानं झोसं लबः कायेमाः, इक्षाजक फुकंमखु, झोसं ज्या नं यायेमाः ।

५. वास्तविक व ठोस आनन्द अन दु गन अति जबी मखु ।

कृतज्ञता-ज्ञापन

जिमि जहान, पूज्य अबु, बाज्या बुद्धिरत्न तुलाधर उपासक्या

अन्तिम संस्कारय्

बिज्याःपि श्रद्धेय सकल भन्तेपि तथा अनगारिकापित वन्दना व नमस्कार यासे, अथेहे अन्तिम संस्कारय् बिज्याःपि क्षाःपि जिमि जहान, पूज्य अबु बाज्याया सकल धर्मपासापि, उपासक उपासिकापि गुथियारपि, त्वाः वहाःयापि अले स्ववन्धुर्पित दुनुगलंनसे कृतज्ञता ज्ञापन यानाच्चना ।

जन्मः

वि. सं. १६६१

ने.सं. १०२४ श्रावण मासे
एकादशी तिथि

दिवंगतः

वि. सं. २०४३ फागुन
७ गते
ने. सं. ११०७ षष्ठी
तिथि ८३ दंया उमेरय्

(स्व० बुद्धिरत्न तुलाधर)

पुस्तक प्रकाशन- देवी देवतापिनिगु स्तोत्र व म्ये ।

आजीवन ग्राहक तथा सदस्य- आनन्दभूमि, आनन्दकुटी दायकसभा स्वयम्भू, ज्ञानमाला भजन जहान- न्हुच्छेमाया । कार्यपि-धर्मसागर, अमृत सागर । केहेँ-ज्ञानतारा । म्हायर्पि-ज्ञानदेवी, मनोरमा । छ्यर्पि- सुरेन्द्रसागर, रत्नसागर, दयासागर, सुवर्णसागर, अनुपसागर, माणिकसुन्दर, युवानसुन्दर, पचिनी, करुणा, अलिन्द्रा, अरुणा, प्रज्ञा, इन्दु, सुनिला । जिचा भाजु- न्हुच्छे सुन्दर, छ्य जिचाभाजुपि- सुगतरत्न, पत्नारत्न, अशोकमानसि, अजयरत्न छ्य भौपि- कान्ती, सुमित्रा । छ्वीपि- सविना, रजिल, सुमीर, निकिता, दिना, अभ्युदय, आभास, सुब्रिता ।

बुद्धशासनय् महिलावर्गया देन

-रीना बनिया

उदाहरण कायेफु । दीपंकर तथागतया पालम्
सुमेरु कृषि सम्यक् सम्बुद्ध जुइगु आशिका या:
बलय् “वस्‌पौलं सम्यक् सम्बुद्धत्वं प्राप्त मया: बले
जि. न जन्म जन्मतक साथ वियाः टेवा बो
फयेमा” धकाः आशिका मया: गु जूसा बोधिसत्त्वया
दशपरमिता पुरय् यायेत हे कठिन जुइगु खइ
धकाः छीसं धायेफु । उह्य नारीं जन्म जन्म
पतिकं थुकथं बोधिसत्त्वयात् साथ वियावन
धयागु सीकेत छीसं जातक कथाया अध्ययन
यायेफु ।

बुद्धशासन् य मिसातयत् दुर्ध्यावाः नारी
जातियात् न निर्वाणया द्वार चायेका व्यूगु
ह्नापांगु श्रेय बुद्धमाता प्रजापति गौतमीयात
वनी । प्रजापति गौतमीया नेतृत्वय् महिनातयसं
उगु वखतय् भिक्षुणी जुइगु अनुरोध मयाःगु
जूसा थौं बौद्धइतिहास अध्युरो जुइगु खइ ।
प्रजापति गौतमीया कुतलं गुकी आनन्द भन्तेया
देन न कम मखु, भिक्षुणी शासन स्थापना
मजूगु जूसा जन्म जन्म तक थी थी अग्रश्राविका
पद प्राप्त यायेत पारमिता पूरय् यानावःपि नारी

बुद्धशासनया इतिहासय् गुलि महिलापिंसं
 यक्वं देन वियाब्दं गु दु, उकि संज्ञितं जक कीसं
 अध्ययन याये । तथागतं बुद्धत्वं प्राप्त याना-
 विजयाये धुंकाः लिपाया खँ छखें है तयाः ह्लापां
 कीसं वोधिसत्त्वया इश परमिता दश उपपारमिता,
 दशपरमार्थ पारमिता पुरय् यायेत जन्म जन्म
 पतिकं साथ वियावयाच्चंद्वा यशोधरा नारीया

तयगु निर्गय गुकर्यं जुइगु खइ धयागु खैं नं
सन्देहपूर्ण हे तिनि । न्ह्यागु थजुइब्यु, भिक्षुणी
शासन स्थापना जुयाः लिपा बुद्धकालीन जक
मखु वयां लिपाया भिक्षुणीपिसं नं निर्वाण सा-
क्षात्कार यायेकत । नापं भेपित नं उपदेश क्रियाः
निर्वाणया लँगु चायेका बो फत । थव खैं न्ह्याबले
लुमंका तये बह जू ।

चृ दँया बैस्य अतिकं दुःख कष्ट सियाः
प्रजापति गौतमि प्रब्रज्या लाभ याःगु खैं लुमंके
बहः जू । भगवान् बुद्धं छैकोलं तुं भिक्षुणी
प्रब्रज्या वियाविज्याःगु मखु । च्यागू तमकं
कठिनगु अष्टगुरु धर्मं सदा नं पालन याप्तेगु
कर्त्तव्याकाः तिनि भिक्षुणी प्रब्रज्या व उपसम्प-
दा वियाविज्याःगु खः । व च्यागू अष्टगुरुधर्मं
छु छु खः नं छक्कवः सोकात्य बहः जू : १. उप-
सम्पदां सच्छिदं दुम्ह भिक्षुणीं नं उखुन्दुतिनि
उपसम्पदा जूहा भिक्षुयात अभिवादन, प्रत्युपस्थान
नमस्कार व आदर सत्कार यायेमाः । थव नियम
सत्कारपूर्वक, गौरवपूर्वक मान तयाः भक्ति तमाः
जीवनकाछि उल्लंघन याये मज्यू । २. भिक्षुणी-
पिसं भिक्षुआश्रम मदुगु आवासे वर्षावास याये-
मज्यू । ३. प्रत्वेक निगू हप्ताय भिक्षुणीपि भिक्षु-
पिथाय वनाः, थव गुगु उपोसथ खः धकाः व
भिक्षुणीपित उपदेश याइहा भिक्षु दुला मदुला
धकाः न्यने फयेकेमाः । थव नियम नं जीवनकाछि
उल्लंघन यामेज्यू । ४. वर्षावास च्वनेवुपि
भिक्षुणीपिसं भिक्षु व भिक्षुणी संघयाथाय वनाः
दृष्ट, श्रुत व परिशंकितया हिसाबं पवास्त्रा
यायेमाः । थव नियम नं जीवनकाछि उल्लंघन

याये मज्यू । ५. गुरुधर्म (संघादिशेषादि दोषे)
लाःपि भिक्षुणीपिसं निगुलि संघसभाय वनाः
छ्यू हप्तातक मानात्मता पालन यायेमाः । थव
नियम नं जीवनकाछि उल्लंघन याये मज्यू ।
६. निदैतक खुगू शिक्षा, पञ्चशील व विकाल-
भोजन शिक्षा बालाक पालन याये धुंहा शिक्षा-
माणविकां भिक्षु व भिक्षुणी निगुलि संघ सभाय
वनाः उपसम्पदा फवनेमाः । थव नियम नं जीवन
काछि उल्लंघन याये मज्यू । ७. भिक्षुणीपिसं छुं
कर्थ हे भिक्षुपित निन्दा व उपहास याये मज्यू ।
थव नियम नं जीवनकाछि उल्लंघन याये मज्यू ।
८. थर्निनिसं भिक्षुपिनिप्रति भिक्षुणीपिनि म्हुतुच्चाः
तित, भिक्षुणीपिनिप्रति भिक्षुपिनि म्हुतुवाः
चाल । थव नियम नं जीवनकाछि उल्लंघन
याये मज्यू । अज्वःगु बृद्धगु अवस्थाय न थुलि
कठिनगु नियमत पालय यायेत मञ्जूर जूगु
प्रजापति गौतमीया श्रद्धा च्वच्छाये बह जू । वस-
पोलं गुगु कठोर परिश्रम व प्रयत्न यानाः भिक्षुणी
शासन स्थापना यानाः मिसापिनिलागी निर्वाणया
लुखाद्वा: चायेका विज्यात उकिया लागी सम्पूर्ण
विश्वया नारीत आभारी धायेमाः । प्रजापति
गौतमी नारी समाज उत्थानया छहा प्रगतिशी-
लह्य नक्कि खः । वस्पोलया देन सुनानं लोमंके
फइ मखु ।

दातापिमध्ये अग्रहम धयातःह्य विशाखा
महोपासिकाया महत्व नं उलेखनीय जू । न्ह्य-
दँया उमेरय हे श्रोतापत्ति फलय थ्यनाः बुद्धशास-
न्य सुप्रसन्न जुयाच्वह्य विशाखा उपासिकाया
जीवन चरित्र स्वयायंकल धा सा उक्त नारीया

बुद्धशासनप्रति देन यच्चुक खने दयावः । विशा-
खां नीत्यगू कोटि धन खर्च यानाः भगवान् प्रमुख
भिक्षुसंघपित्त दान व्यूगू 'पूर्वाराम विहार' य
स्वयं भगवान् खुगू वर्षाविवास यानाविज्यात ।
कवय्याःगू तल्लाय न्यासःकू कोठा दुगु निगू तल्ला
दुगु उत्त विहारय दोलंदो भिक्षुपित आश्रय
प्राप्त जुल । श्रावस्ती जेतवन विहार मुख्य केन्द्र
मानय्यानाः भगवान् बुद्ध च्वनाविज्यासेलि अना-
थपिण्डिक व विशाखा उपासिकाप्रति अनुकम्पा
तयाः क्रमशः छन्हु अनाथपिण्डिकया जेतवन
विहार कन्हेखुन्हु विखाशाया पूर्वाराम विहारय
च्वनेगु यानाविज्याःगु जुयाच्चवन । बुद्धशासनया
निर्मित अनाथपिण्डिकयां ल्यू विशाखाया कुल-
यापिसं गुलि नं त्याग यात उलि मेपिसं सुनानं
मयाः ।

स्वंगु शताब्दी ईशा नह्यः अथे धयागु बुद्ध
परिनिर्वाणया अथे हे स्वसः दँ लिपा मगधया
जुजु अशोकं बुद्ध-धर्म हे थःगु राज्य धर्म यात ।
वं शाक्यमुनिया पवित्र उपदेश च सन्देशया
सम्पादन (संगायना) यानाः वं थःगु साम्राज्यय
हे जक थ्व धर्मया व्यापक प्रचारयानाः सम्पत्त
हयेगु मस्वः बहुमेमेगु साम्राज्याय नं धर्मदूतत
छ्वत । इपि धर्मदूततमध्ये स्वयं अशोकया सुपुत्री
संघमित्रा छ्हय खः । अबुजुया इच्छा अनुरूप व
नापं तथागतया धर्मप्रति थःगु अगाध श्रद्धाया
फलस्वरूप संघमित्रां थः पुत्र सुमनयात नं त्याग
यानाः छिच्यादँया यौवनावस्थाय प्रवर्जित जुल ।
थौं विश्वय छ्हगू बौद्धदेशया नापं परिचितगु देश
श्रीलङ्काय बुद्धधर्मया पुसाप्यूम्ह उम्ह हे संघ-

मित्रा खः । श्रीलङ्काय बौद्धधर्म प्रचार जूगुली
संघमित्राया तःधंगु देन दु । संघमित्रां प्रचार
यानाथकुसेलि बुद्धधर्म व्यापक जुजुंवन । बुद्ध-
शासन चिरस्थायी यायेत बुद्धया उपदेशया प्यंग-
गु संगायना नं श्रीलङ्काय जुल । संघमित्रां बुद्ध-
गयाया बोधिसिमाया हा नापं छ्हगू कचा ज्वनाः
श्रीलङ्काय पिनाः प्रचार यानाथकूगु बुद्धधर्म
थौं श्रीलङ्काय उलि हे ब्बलन ।

विशेषं भारत व श्रीलङ्कां विस्तार जुयावगु
बुद्धधर्मयात भारतय यवन बख्तियार खिलजों
ल्यहें थनाविल । श्रीलङ्काय नं यूरोपया पाश्चा-
त्य गोरात दुथ्याक्रवःसेलि इशाई धर्मं त्वपुल ।
अथे हे छिन्यागूगू शताब्दीनिसं छिगुगूगु शताब्दी-
या शुरु शुरुइतक बुद्धया धर्मदेशना विश्व-
भर्य तनावने, त्वनावने त्यंगु बखतय श्रीलङ्काय
छिगुगूगु शताब्दीया खुगूगु दशकपाले अनगारिक
धर्मपालया उदय जुल । अन्धकारयुग्य लाना-
च्वंगु बुद्धधर्मयात श्रीलङ्कां धर्मया मुस्याः च्याकाः
विश्वया कुकुलामय थ्यंकाब्यह्य अनगारिक धर्म-
पालया देन बुद्धशासनया इतिहासय ग्लि दु
वयान यानां साध्य मजू । अले उह्य अनगारिकं
धर्मपालयात माक्यतक आर्थिक सहायता व्यूम्ह
छ्मह इसाई मतया नारी मय्जु मेरी एलिजावेथ
मिकाइला फोस्टरयात जक सुनां लोमके फइ ।
अनगारिक धर्मपालयात बुद्धधर्मया प्रचारार्थ
उम्ह नारीं लाखों ध्यवा दान बिल । मामं
काय्यात ध्यवा बी थे माथाय्तक, माक्व तक

(क्रमशः)

सम्पादकयात्रीपौ

बौद्धतीर्थ गुबले बांलाइगु ?

हनैवहह्य सम्पादकजु,

आनन्दभूमिया छह्य नियमित ग्राहकया हैसि-
यत कथं छु खै न्यनेगु इच्छा जुया: थ्व पौ च्वया
च्वना।

कीगु दे नेपा: खयत ला हिन्दूराष्ट्र धकाः-
धाइ, अथे जूया निति छु धाय् मास्ति नं मवः
तर छुयाय् छह्य बौद्धमचा जूगुलि वस्पोल तथा-
गतया वारय् निगः प्यंगः आखः च्वयेगु इच्छा।

भगवान् बुद्धया वारय् छुनं खै वा विचाः
प्वंकेगु लयपौ आनन्दभूमि खः। अथे जूया:
खै छत्वाचा च्वया है च्वना। खै छु धा:सा
छोयाय् देशय् जन्म जुयाविज्याहा भगवान्
बुद्धया वारय् थन छु नं ज्या जुइत साःप है थाकु
खनी। पासा दे थाइलैण्डपाखे चाः ह्यु वंसा
मन है साःप याउँ से च्वं। भन्तेपित मानय्
याइगु खनीबलय् मन है स्वकु थाहाँ वः। अज्ञ
अनया राष्ट्रिय सम्बत् है बौद्धसम्बत् जू बलेना
ठन है न्ह् याइपुस्से च्वं।

थुगु कथं वर्मि व श्रीलंकापाखे नं बौद्धधर्म
धायव ला म्वाःल इमिगु लागी थ्व थें तःचंगु
मेगु छु है मदु, प्रत्येक बैशाख पुह्री पत्ति राष्ट्रिय
दिवसया रूपय् ठःळः धायक मानय् याइ।
थन छोयाय् जात्रा छगु तककनं दँय्दसं मजू।

खालि स्वदँय् छकःजक। थथे जूगुलि ला मस्यु
लुम्बिनी व कपिलवस्तुया न्ह् यूख्वा: नं आःतक
मवःनी। लुम्बिनीतक्क वनेत ला लै छगु सां दु।
तर कपिलवस्तु वनेत गति लाःगु लै छपु तक्क नं
मदु। कच्चिगु लै दु, तर महेन्द्र राजमार्ग जुनाः
वने बलय् गनं वनेगु धैगु सुचं छगू है गनं मदु।
जसोतसो गोरुसिङ्गे (बुटवलं ४४ कि. मि.-
पश्चिम) थेंकाः अनं कच्चिच लै लुइके फइ, थथे
छायधाःसा थन नं छु है चि मदु। जवकि
तिलौराकोट तौलिहवा वजार स्वयाः ३ कि. मि.
न्ह्याने है लाः, बल्ल बल्ल तिलौराकोट
थेंत, तर अन थ्यनेवं धाय्यव जक खनी
बलय् दिक्क है जुइ। पूर्वीद्वार व पश्चिमी
द्वारया अवशेषया दुर्गति यानातःगु स्वय्
है मफु। संरक्षण गाःगु है मखु, थथे है
राजप्रासादया नं वहे हालत, थुजोगु महत्व पूर्णगु
थाय्यात विचाः याइपि अन सुं है मदु। भाला
कया च्वंपि पुरातत्व विभाग व कपिलवस्तु विशेष
उत्खनन परियोजनाया दथ्रवी धें धें बल्लाःजुया
च्वंगु दु। राजप्रासाद उत्तरपाखें लुयावःगु
स्तूप निगःया हाल नं गति मलाः। तगोगु स्तूपया
नापसं च्वंगु चिगोगु स्तूपया द्यने च्वंगु प्राचीन
अप्पात टुक्रा टुक्रा जुयाः वायत्यः फ्वायत्यः जुया

च्वन । थुलि जक नं मखु अन राजदरवारया
 चौर चाः हिले बलय् किलाय् दनातःगु थें च्वक
 अप्पाया छो नं खने दु । धाँयब्बं त्वपुयाच्वंगु
 थासय् खित्तु खिनाः स्वयेबलय् अन नं किलाय्-
 या चिखने दु । अथे हे समय् द्योः या ह्रष्णे
 पाखें नं बँय् तुति जक म्हुयास्वय्बलय् नं कि-
 लाय्या चि १०" × २०" साइजयांगु अप्पात खने
 दु । थन ध्यान वियाः ज्या यात धाःसा विशाल
 प्रासादया अवशेष तुरुत हे न्ह्याने दने फु । थुजोगु
 थासय् सम्बन्धित ठेकेदार (चाहे व न्ह्याह्य हे
 थजु जिम्मेदार व्यक्ति हे ठेकेदार धाःसां छुं पाइ
 थें मच्च) तयसं आतकक छाय् न्ह्यलं मचाय्कल?
 मचा ह्यिते थें वा बल फ्य् बल यानाः ज्या
 यानाः भि जुइला? थुजोगु हे पह जुया बन धाःसा
 आः अन लुया वय् धुंकूगु वस्तुत तनावनेत छु
 मानि । नापसं च्वंगु भारतया कुशीनगर व
 श्रावस्ती बन धाःसा छीसं बालाक हे खनी कि
 अन बुद्धकालीन अवशेषयात गुलि विचाः याना-
 तल धकाः । कपिलवस्तुया दुर्गति दिने (विदेश)
 यापिनं खनीबलय् छु जक धाइगु? छु व
 आतकक सुनां मखं ला? पिने चाःह्यू बने बलय्
 धाःसा जिपि भगवान् बुद्ध जन्म जूगु देशया मनू
 धकाः फुर्ति यायेगु, तर ज्या धाःसा छुं मयायेगु
 ला थथे यानां छीगु इज्जत च्वंला? शान्ति
 क्षेत्रया मनू धका छीसं धाय् सः तर शान्ति
 या अग्रदूतया मातृभूमि, कपिनवस्तु, बूगु थाय्
 लुम्बिनी व पाजुपिनिगु भूमि देवदहयात संरक्षण
 छीसं छाय् याये मफुगु? लँ छपु तकक नं छीसं
 दयेकूगु मखु छाय्? देवदह बने न्ह्याः तर मोटर
 मवं, कपिलवस्तु बने न्ह्याः तर लँ गति मलाः,

गन्डाडः गुन्डुडः यानावंसां नं वर्षालिं बने हे मज्यू,
 वाणगङ्गा खुसी लः बाः बल कि अन बने ज्यूगु
 हे मखु । बुलुहुं दय्की धाःसां नं मज्यू, छाय्-
 धाःसा थव सालय् अन छुं हे कार्यकम मदु हैं ।
 कपिलवस्तुया न्ह्याईपुरसे च्वंगु रूप छीसं गबले
 स्वय् दइ? सुनां याइ? छीथाय् धाःसा फोहर
 सफा याय्त नं विदेशी तय् के पवनेमाः । कपिल-
 वस्तुया विशाल रूप स्वय् धैगु छगु स्वप्न सिवाय्
 वास्तविकता जुइला? लुम्बिनीया ह्लापांगु चर-
 णया ज्या सिधल धाल, तर अन छुं दु, सिवाय्
 लँ छपु जक? ह्लापांगु चरणया ज्या सिधल
 धकाः पत्रिकातसें नवात तर अन स्ववंसा खास
 प्रगति जुयाच्वंगु छुं हे मदु । गुरुयोजना लागु
 जुसांनसें थौंतककया दुने गुलि ई वंगु खः व
 नाप लना स्वः सा छुं हे ज्या मजू धकाः सम्म
 जक धाय् मफु । जग्गाया मुआवजा कम व्यूगुली
 धकाः थौं पवना नयाच्वंपि नं छह्य निह्यं मया-
 क खने दु । स्थानीय वासिन्दातसें थन धर्मया
 नामं गरीव नं लूतेजुल धकाः तकक नं धाःगु न्यने
 दु । थव खँ गुलित सत्य खः व धाःपिसं स्यू कि
 त ज्या याःपिसं स्यू ।

लुम्बिनी, कपिलवस्तु व रामग्राम (देवदह)
 या विकास शान्ति क्षेत्रयात ल्वय्क गबले जुइगु?

लुम्बिनी, कपिलवस्तु शहर चाह्यु बना
 बलय् अन खनागु विषय बारय् सीके थ्वीवेगु
 इच्छा जुयाः थह्यं खँ न्यने दैला धैगु आशा दु ।

सागरमान बज्राचार्य

मखंत्वाः, ये ।

सम्पादकीय

सम्पादकीय

भिक्षुतालीमकंन्द्र

बौद्धदेश नेपालमा बौद्धविद्यालय नहुनु
ज्यादै खट्कने कुरा हो । बुद्धधर्म भनेको कोरा
भक्तिमार्ग र ज्ञानमार्गमात्र होइन, यो त कर्ममार्ग
अर्थात् व्यवहारमार्ग हो । मानवीच सद्व्यव-
हार गरी शान्तिको मार्गमा लाग्ने यसको उद्देश्य
हो । यसलाई मात्र धर्मको नाउँमा ग्रहण
गर्नु उचित छैन । यस सम्बन्धमा शिक्षा दिनु
लिनु भनेको व्यवहार सिक्नु सिकाउनु हो । यस-
को लागि बौद्धतालीमकेन्द्रको आवश्यकता रहेको
छ । गृहस्थ बौद्धहरूका लागि छूटू तालीमकेन्द्र
हुनु राम्रो हो तापनि उनीहरू जुनसुकै स्थान र
जुनसुकै व्यबहारकुशल व्यक्तिबाट शिक्षा
गर्न सक्छन् र सार्वजनिक शिक्षाको स्थान पनि
उनीहरूका लागि खुल्ला छ ।

तर भिक्षु वनी बुद्धशासनमा लाग्नेहरूका
लागि छुटै तालीमकेन्द्र हुनु नितान्त आवश्यक
छ। दशशील आदि पालन गरी वस्नेभिक्षु नै बुद्धशा-

सनका स्थायी र सच्चा पथप्रदेशक हुने हुंदा
यसतर्फ सबै सद्व्यवहार चाहनेले ध्यान दिनु
आवश्यक छ ।

हालै अखिल नेपाल भिक्षुमहासंघले भिक्षु
तालीभकेन्द्र खोल्न दाताहरू र शिक्षाविद्हरू
समेतको सहयोग लिई नयाँ पाइला चाल्न शुरू
गरिसकेको छ, यो ज्यादै सराहमीय कुश हो ।
भिक्षुहरू समाजको नै सम्पत्ति हो सिवाय मात्र
भिक्षुमहासंघको नभएकोले यस्ता केन्द्रहरूको
कुरामा महासंघले संरक्षण दिएर त्यसलाई स्व-
तन्त्ररूपले विकास गर्न दिनुपर्छ । सल्लाहकार
र सञ्चालकवर्गले प्रमुख भूमिका खेली यसलाई
टेवा दिनु ठूलो कर्तव्य हुन आउँछ । यस पवित्र
कार्यलाई सबै तरफावट सघाउ पुग्नेछ भन्ने
आकांक्षा लिई यस कार्यका प्रस्तावक र समर्थक-
हरूपति आनन्दभूमि साधुवाद टक्क्याउँछ ।

स्मृति पाठ चात्प्रिया संस्कृत

(नेपालीभाषा)

पूर्णिमाको कार्यक्रम

२०४३ फागुन १, काठमाडौं—

सदा कै प्रतिपूर्णिमाको दिन सञ्चालन हुने कार्यक्रम अन्तर्गत आनन्दकुटी विहारमा भिक्षु अश्वघोषबाट बुद्धपूजा भयोऽ। शीलप्रार्थनावाट शुरू भएको त्यस कार्यक्रममा भिक्षु चुन्द महास्थविरले धर्मदेशना गर्नुभयो र भन्नुभयो— संगरमा जति पनि कार्य भइरहेका छन् ती सबै मनको कारणले नै भएका हुन् । यसैले खराव काम गर्नको पछि पछि गाढा ताङ्गे वयलको पछि पांगा गुडेर आए कै कुफल पनि पछिलाग्नेछ, त्यस्तै राम्रो काम गरेमा ढाया कै असल फल सँगसँगे आउँछ ।

महापरित्राणपाठ

२०४३ फागुन २०, काठमाडौं—

स्थानीय चसांदौ टोलमा पूर्णबहादुर मानन्द्वर र मथुरामानन्द्वर परिवारको श्रद्धामा आफ्ना दिवंगत स्वजनहरूको गुणानुस्मरणमा ७ दिनसम्म भिक्षुमहासंघद्वारा गराइएको महापरित्राणपाठ सम्पन्न भएको छ । यस्तै दिवंगत आफन्तको गुण स्मरण गरेर चनमायाको परिवारको श्रद्धाले मच्छीमा पनि भिक्षुमहासंघवाट महापरित्राणपाठ सम्पन्न भएको छ ।

आनन्दमूर्ति

समिमिको पुनर्गठन

२०४३ फागुन १७, काठमाडौं—

स्थानीय ढल्को लुतिस्थित भिक्षु तालीम-केन्द्रमा उक्त तालीमकेन्द्र सुगठित ढंगमा सुसंचालन गर्न भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरको सभाप-तित्वमा भएको बैठकले पहिले भएको समिति-लाई पुनर्गठन गरेको छ । सो अनुसार आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर महानायक संरक्षक र भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर धर्मानुशासक रहनु-भएको छ । भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको अध्य-क्षता गठन भएको सो समितिका उपाध्यक्ष त्रयमा भिक्षु ज्ञानपूर्णिक, लोकदर्शन वज्राचार्य र द्वारिकादास श्रेष्ठ रहनुभएको छ ।

यस्तै कोषाध्यक्षमा धर्मदास ताम्राकार र सदस्य त्रयमा अनगारिका धर्मावती, सुवर्ण शाक्य र मणिरत्न कंसाकार रहनुभएको छ । व्यवस्थापक, सहव्यवस्थापक र सुपरिवेक्षकमा क्रमशः भिक्षु मैत्री, श्रीमती रत्नमाया शाक्य र भिक्षु सुशोभन रहनुभएको छ । सल्लाहकारहरूमा रा.प.स. प्रेमवहादुर शाक्य, नेपालका लागि श्रीलंकाका अवैतनिक वाणिज्यदूत कर्ण शाक्य र कानून विशेषज्ञ इच्छाहर्ष वज्राचार्य रहनुभएको छ ।

उक्त भिक्षु तालीम केन्द्र सुसंचालनकालागि

विहार प्रदान गर्नुहुने द्वारिकादास श्रेष्ठ र रत्न-
भाया शाक्यद्वारा रु १,११,११।- प्रदान गरिएको
रकम भिक्षु मैत्री, द्वारिकादास श्रेष्ठ र धर्मदास
ताम्राकार तीनमध्ये दुइजनाको दस्तखतमा
सञ्चालन गर्ने गरी नेपाल बैंकमा मुद्राती खाता
खोल्ने भएको छ ।

भिक्षुसंघको वार्षिकोत्सव

२०४३ फागुन १ काठमाडौं-

यहाँको कानन्दकुटी विहारमा उपसंघनायक
भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरको सभापतित्वमा
अखिल नेपाल भिक्षुमहासंघको वार्षिकसभा
सम्पन्न भयो । संघका उपाध्यक्ष भिक्षु सुबोधानन्द
महास्थविरले स्वागतभाषण गर्नुहुँदै भिक्षुगण र
उपासक उपासिकाहरूमा एकता रहेमा परि-
आएका समस्या समाधान गर्ने सजिलो हुने कुरा
बताउनुभयो । प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुहुँदै महा-
सचिव भिक्षु ज्ञानपूर्णिकले २००८ सालमा भिक्षु
अमृतानन्द महास्थविरद्वारा आनन्दकुटी विहारमा
भिक्षु महासंघको स्थापना भएको भएतापनि
भिक्षु अमृतानन्दकै अध्यक्षतामा २०४१ सालमा
महासंघको पुनर्गठन पछि सक्रिय रहेको कुरा
बताउनुभयो ।

कोषाध्यक्षद्वारा आय-व्यय प्रस्तुत पछि
सचिव भिक्षु सुदर्शनले भिक्षु तालीम केन्द्र भिक्षा
को भरमा चलन सबैन, यसको लागि मासिक
रु. ३५००।- को व्यवस्था हुनु जरूरी छ भन्नु-
भयो । त्यसबेला भिक्षु चुन्द महास्थविरले बुटौल
को पद्मचैत्य विहारको गतिविधि बताउनुहुँदै
स्व. धर्मलोक महास्थविरद्वारा पञ्चशील प्रदान

बाट शुरू भएको त्यो विहार आज त्यहाँ प्रवचन
हल समेत बनिसकेको छ भनी सबै सहयोगीको
सराहना गर्नु भयो । त्यसै क्रममा भिक्षु अश्वघोष
महास्थविरले भिक्षुहरू समक्ष गृहस्थहरूले अनेक
समस्या तेसाएका छन् तर सप्त्यामात्र अधिसारेर
समाधानको बाटो नखोज्ने हो भने त्यसको कुनै
मूल्य रहनेछैन । त्यसरी नै भिक्षुवर्गले आफ्नो
कमजोरीलाई महसूस गर्नुपर्छ र उपासकवर्गले
कर्तव्यवोध गर्नुपर्छ भनी जोड दिएर ती दुबैले
यस कुरामा ध्यान दिएमा रचनात्मक कामको
लागि आर्थिक सहायताको अभाव हुँदैन भन्नु-
भयो ।

रा. प. स. प्रेमवहादुर शाक्यले बुद्धवर्म
व्यावहारिक मानवधर्म हो भन्नुहुँदै मानिसलाई
मात्र भौतिक विकासभन्दा आध्यात्मिक शान्ति
पनि हुनुपर्ने कुरामा जोड दिनुपर्छ भन्नुभयो ।
आनन्दकुटी दायकसभाका सदस्य तीर्थनारायण
मानव्यले भिक्षुसंघले उपासकहरूको सल्लाह
पनि लिनुपर्छ र सभालाई निर्देशन पनि हुनुपर्छ
भन्नुहुँदै बौद्धस्कूलको नाताले स्थापना भएको
आनन्दकुटी विद्यापीठमा कुनै प्रकारको बौद्धशिक्षा
दिने प्रबन्ध नभएकोमा दुःख व्यक्त गर्नु भयो ।
अनगारिका संघरक्षिताले हामीकहाँ भिक्षुणी
शासन नभए तापनि अनगारिकाहरूले भिक्षुणी-
हरूको प्रतिनिधित्व गरी बुद्धधर्मको प्रचार गरि-
रहेको कुरा अघि सार्दै धर्मनिन्द अनगारिका नेपा-
लकी सबभन्दा पुरानो अनगारिका हुनु हुन्थ्यो भन्नु-
भयो । अनगारिका अनोजली धर्मप्रचार गर्न शुद्ध मन
हुनुपर्छ र कसैलाई खुट्टा तानी खसाल्नुहुन्न भन्नुभयो ।

यसेकममा अध्यक्ष महानाथक महास्थविर अमृता-
नन्दले बुद्धधर्ममा चार पांग्रा भन्ने कुरा ने छन् अपितु
चारवटा परिषद्को उल्लेख छ भन्नुहुँदै बुद्धधर्मलाई
स्थविरवाद भनी बुद्धले भन्नुभएको होइन र बुद्धले कसेलाई
पनि उत्तरदायित्व दिनुभएको छन् । धर्म र विनय ने
वास्तवमा नायक हुन् । तदपि बुद्धधर्म प्रचारका लागि
र स्थायित्वका लागि पछि येरवाद भनी नामकरण
परिएको हो र मिभुहरू शुरुमा प्रबजित हुँदा नवदुलही झें
विनत हुन्ये र पछि हुँदा हुँदा उनीहरूमा पहिले गृहस्थ
छांदाकै स्वभाव हुक्ने भएको छ भन्नुभयो । अन्तमा वहाले
राखनभएको संस्कृत विश्वविद्यालयमा पालि विद्याग
हुनुपछं भन्ने प्रस्तावलाई सबैद्वारा अनुमोदन भयो ।

बौद्धमन्दिर निर्माण हुने

२०४३ फागुन ५, हाडचाउ-

चिनिया बौद्धसंघले शाक्यमुनि भगवान् बुद्धको
जन्मस्थान त्रिभिन्नीमा एउटा बौद्धमन्दिर बनाउन सधाउ
गर्ने भएको छ । ११०० स्वचायर मीटरमा फैलिने उक्त
मन्दिरमा दुइवटा भवन चिनियाँ र तिब्बती ढाँचामा
निर्माण गरिने भएको छ र त्यसका कर्मचारीहरू छिट्ठे
आउने भएको छ ।

तेश्रो वार्षिकसभा र संवदान

२०४३ फागुन २५, काठमाडौं-

यहाँको अव्वहाल टोलिथित मञ्जुश्रीनक महाबिहार
संरक्षण सुधार समितिको समितिका अध्यक्ष सानु शाक्य
को सम्मापत्तित्वमा तेस्रो वार्षिकसभा र संवदान कार्यक्रम
सम्पन्न भएको छ ।

४८२ सदृश्य भएको त्यस सभाको शुरुमा उपाध्यक्ष
पूर्णरत्न शाक्यले भगवान् अश्रोम्य, विश्वकर्मदेव, अध्यक्ष
तथा गुह पुरोहितमा माल्यार्पण गर्नुभयो । बौद्धगीत र
विरतन नमस्कारस्तोत्र पाठ भएको त्यस सभारोहमा
समितिका सचिव सुवर्ण शाक्यले आयव्यय सहित वर्ष
दिनमा भएका कार्यकलापको प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभयो ।

११४६०।— आय र २३४६० व्यय भई र ०००।— बैद्ध
मौजदात रहेको विवरण प्रस्तुत गर्दै विहार परिवारको
एकताले सामूहिक सुधारका कार्यमा सफलता हासिल
गरेको र परम्परा एवं संस्कृतिलाई अक्षुण्ण राखी
सामाजिक सुधार गर्ने योजनाहरूको कार्यान्वयन गर्ने
बारे विशद चर्चा यर्नुभयो । समितिले गरेका उल्लेख-
नीय कार्यहरूमध्ये विधिवत गरिने चूडाकर्म व्यवहारमा
व्यक्तिगत भोजभतेरको सट्टा बौद्ध अनुकूल आचरणमा
जोड दिई सामूहिक चूडाकर्म गर्ने निधि गरेको कुरा
बताउनुभयो ।

त्यस अवसरमा जुनुपकाजि शाक्यले बौद्धहरूमा
जातिभेद गरिन्न भन्नुहुँदै अत्यधिक संख्यामा बौद्ध रहेर
पनि जनगणनामा अल्पसंख्य बौद्ध रहेको कुरामा सर-
कारी नीतिको आलोचना गर्नुभयो ।

अन्तमा भेला भएका संघमा आधिकारिक सदस्य-
हस्ताई पञ्चदान प्रदान गरियो । सो दानकार्यमा ८०
परिवारले आ-आपना थद्धा अनुसार पावहरूमा भरी
चामल, धान, मास, भटमास, नून, गहू र धागो, सियो,
कापी, कलम, धर्मको पुस्तिका र दक्षिणाहरू प्रदान
गरेका थिए । अन्तमा छोर भोजन र समय प्रसाद
वितरण भएको थियो ।

(बाँकी दोश्रो कम्तरमा)

विज्यात । अथे हे पिनेया जक ग्राहालि मकासे नेपालय हे श्रामणेरपित अध्ययन यायेगु व्यवस्था यायेमाःगु खें नं न्हाथनाः श्रीलंकाय ३३, थाइलैण्डय् १४ व बर्माय् २ म्ह नेपाःया मिक्षु श्रामणेरपि अध्ययन यानाच्चर्पिनिगु—लागि Fund या व्यवस्था यायेमाःगु खें नं न्हाव्या—विज्यात । युव्यलय उपसंघनायक शाक्यानन्द महास्थ—विरज्ञया उपाध्यायक व बुद्धघोष महास्थविरया शाचा—र्यत्वय श्रामणेर छुइगु ज्या नं ज्ञुल । पुण्यानुमोदन जुयाः वचाःगु युगु समारोहय मिक्षुसंघवा महासंघव मिक्षु ज्ञानपूणिकं द म्ह श्रामणेरपित थःयाय् हे तयाः बुद्धधर्म अध्ययन यःकेगु भाला कयाविज्यात ।

अस्थिधातु उपहार

११०७ सिला अब ४, ये—

थनया धर्मकीति विहारय बुद्धया अस्थिधातु प्रदान यायेगु समारोह सम्पन्न ज्ञुल । मिक्षु शाक्यानन्द महा—स्थविरपाखे श्रीलंकान जुयाः शुरु ज्ञुगु उगु समारोहय धातुपूजा व विरतनवन्दना ज्ञुल । लसकुस न्वचु वियाः वरदेश मानन्धरं होजोइन विहारय निर्माण जुहुगु थासय स्थापना यायेया लागि थन दुगु अस्थिधातु प्रहण यायेत मिक्षु फुजिबारा थन लिङ्घनाच्चंगु दु । शान्तिया मार्ग प्रतिया प्रतिष्ठा युगु अस्थिधातु स्थापना जुहुयंगु खें कनादिल । जापानय चबनाः लिहाँ वःम्ह राजा शाक्यं होजियो विहारया परिचय वियाः युगु विहार जापान बुद्धिष्ट फेडेरेशनपाखे सञ्चालन जुयाच्चंगु खें कना—विज्यात ।

उव्यलय बौद्ध अध्ययन गोठीया अध्यक्ष श्रानन्दका धर्मवित्तो धैविज्यात—बूद्धया अस्थिधातु दुगु देश वर्मा, श्रीलंका, थाइलैण्ड व नेपालय दुगु सध्यय पेथालंयागु अस्थिधातु धर्मकीति विहारय दु । गथे धर्मया ज्याय कपित जुइमज्यू अथे हे बालाःगु थासय चबनेत धातु बीगु ज्याय नं कपित जुइमज्यू । नेपालं जापानय धातु छ्वयेदयाः तसकं लयताः । नेपालयात विश्वया तुलनाय

थंकेत श्री मन्त्रीजुतसे कुतः यायक्येत्स । युगु व्यवलय अनगारिका धर्मवित्त मिक्षु फुजिबारांयात धातु लः लहाना विज्यात । मिक्षु फुजिबारां धैविज्यात—श्रगान् बूगु देशं वस्थोमया अस्थिधातु आपानय यंकेदया लयताः । अथे हे तःधंगु टोकियो शहरया तःधंगु विहारय भगवान् बुद्धया अस्थिधातु तये दुगु सौभाग्यया खें खः । ४०० दें न्हावःनिसे दुगु उगु विहारया लागि अस्थिधातु धूगूली धर्मकीति विहारयात धन्यवाद दु ।

भूमिसुधार व परराष्ट्रमन्त्री शैलेन्द्रकुमारं धंदिल—शान्तिया चाहना अयो जुयावःगु थौया युगय विश्वयुद्धया विभीषिका भोगय याये मालाच्चंगु दु । संसार छक्कलं धवस्त जुइफुगु ज्युच्चंगु दु । थुकीया लागि २५०० दें न्हावः जन्मजूम्ह बुद्ध थजःगु विनाशयात तकेत शान्तिया जान बिध्यु वैच्चंगु खः । बुद्ध थौं दिश्या हे उम्ह महामानव ज्वीधुंकूगु दु । जापानं थये नेपालय दुगु बस्तु का.वगु जापान व नेपाःया स्वापू बवातुगु खः । युगु बुद्धया देशं थःत व मेर्पित नं शान्ति हनेगु चाहना न्हावले यानाच्चंगु दु । गुरु फुजिबारायात आयोजकपाखे उपहार प्रदान ज्ञुगु युव्यलय दिव्या ताओकाँरं धन्यवाद ज्ञापन यानाः बुद्धया अस्थिधातु दिश्य शान्ति वयमा धकाः कामना यानादिल । अन्तय जलपान प्रदान जुयाः समारोह कोचाल ।

विहारगुठीया ५४ औं प्रकाशन प्रकाशित
११०७ चिल्लाथ अष्टमी, ये—

थनया आनन्दकुटी विहारगुठीया प्रकाशन कथं ७५ वर्षीय उपसंघनायक मिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरया जीवनी “जिगु जीतव्याचा” नांगु सफू ५४ ध्र्मा प्रकाशन ज्याःपिंडंगु दु । पृष्ठ ४० दुगु युगु सफूया मू २१५० तका दु । धिमय थाये थैं प्रचार जक याना ज्वीगु सिवय मचायेक ठोस ज्वा यायां थंकेग आनन्दकुटी विहार गुठीया लक्ष्य कथं युगु सफू सक्सिगु न्हाने प्रस्तुत ज्याच्चंगु दु ।